Üksiknumber 5 senti.

Tartu Maaleht

Ilmub igal teisipäeval, neljapäeval ja laupäeval.

Põllumeeste, asunike ja väikemaapidajate häälekandja.

„Tartu Maalehe" toimetus ja talitus Tartus, Kompanii t. 4. Telef. 268.

Väljaandja ja peatoimetaja ALFRED PEDA.

Vastutav toimetaja ALFRED MÜLLERSON.

„Tartu Maaleht" maksab tellides:

1 kuu	—	50 senti
2 kuud	—	100 „
3 „	—	150 „
6 „	—	300 „
12 „	—	600 „

Kuulutuste hinnad: kuulutusküljel 5 senti, esiküljel 10 senti, tekstis kuul. kirjadega 12 senti ja tekstis teksti kirjaga 15 senti millimeeter ühel veerul.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja tellimiste vastuvõtjad üle maa. Aadressi muutmine 10 s.

Toimetuse kõnetunnid igal äripäeval kl. 10—12.

Kontor avatud äripäeviti kl. 8—4.

Nr. 11. Tartu, neljapäeval 26. jaanuaril 1933. 5. aastakäik.

Kogu majaelanike warandus põles tuhaks.

Tuli hävitas Tallinnas maja.

13 on õnnetu number.

Eelnädala hommikul kella pool 11 ajal süttis põlema Tallinnas, Heina ja Härjapea tänawate nurgal asuw kahekordne puumaja, mis kuulus G. Albert'ile. Õige lühikese aja jooksul oli wana maja leekides ning kui saabus kohale tuletõrje, polnud päästa enam midagi. Tule lewik oli nii kiire, et majaelanike kogu warandus jäi tulle.

Tuli algas maja alumisel korralt, majaperenaise korterist. Perenaise oma seletuse järele läinud ta hetkeks toast wälja kojamehe juure ning sealt tagasi tulles olnud kõik kohad juba suitsu täis. Oma korteri ust awades, lõid sealt juba leegid wälja.

[illegible] haaras niiwõrd kiiresti trepid, et [illegible] Leonid Abel ei saanud muul kombel ennast ning oma kaheaastast poega päästa, kui wiskas alla suure teki, mille nurkadest allolijad haarasid kinni. Niisugusele improwiseeritud päästetekile Abel siis wiskas maja teise korra aknast oma lapse. Ise aga ronis alla mööda weetoru.

Samal korral elutsew Ilja Sepp hüppas teise korra aknast otsemat teed hoowi. Õnneks ei saanud ta suuremaid wigastusi, põrutas waid käsi.

Tuleõnnetus sündis ajal, mil suurem osa majaelanikest wiibisid kodunt wäljas. Paar perekonda jäi selle tõttu oma waranduseist ilma, seljasolewad riided olid kõik, mis nad päästa said.

Tuletõrje saabus hilise teadaandmise tõttu kohale alles siis, kui leegid olid wallutanud kogu maja. Umbes paaritunnilise töö järele läks korda tulele piiri [illegible] midagi.

Samas majas asus ka würtspood, mille kaup tule, wee ja suitsu läbi täielikult häwines. Kaup oli kinnitamata. Maja oli tule wastu kinnitatud miljon sendi eest. Üldine kahju on umbes kaks ja pool miljonit senti.

Majas elas 13 perekonda, samuti kandis maja Heina tänawa järele kolmeteistkümnendat nummert. Ebausklikel on jälle põhjust wäita, et selle arwuga igatahes kõik korras ei ole.

Konstaabel 6 aastaks sunnitööle.

Endisel Awanduse raiooni konstaablil Jaan Kulik'ul oli teisipäewal Rakwere-Paide rahukogus järjekordne protsess riigi raha omastamises. Seekord oli süüdistuse aluseks süsenõutud ja edasi andmata jäetud riigi 300-kroonine summa, millest asja awastamisel tasutud 115 kr., 175 kr. [illegible] K. tobanitelt summe [illegible] et [illegible] nud selleks[illegible] raamatust [illegible], waid allkirja [illegible]. Kohtus tunnistas Kulik end süüdi, kuid karistus oli siiski 6 aastat sunnitööd.

Kuulus must õlu.

Tartumaalt.

Wallawanem „walitses" taia wallale. Mõni aasta tagasi awastati Pühajärwe wallakassas umbes paarituhande kroonine puudujääk, milles oli süüdi wallawanem P. Rauts. Süüdlane mõisteti 4 aastaks wangiroodu. Neil päewil wõttis Pühajärwe wallawalitsus Ilmjärw[illegible] Rautsi taia walla puudujääk[illegible]

Elwa ümbruskonna talud ei suuda enam maksta isegi wäiksemaid makse. Elwa politseijaoskonna seinal seisab praegu päris lugematu suur arw kõiksugu kuulutusi, kus taludel tuleb oksjoniga lunastada oste naeruwäärt wäikseid maksude mittetasumisi. Kui kurb see ka ei ole, peab wäitma, et taludes walitseb praegu tõesti sarnane rahapuudus, et ei jõuta enam isegi tasuda isiku- wõi muid walla poolt määratud wäikseid makse, rääkimata siis weel suurematest kohustustest, nagu tulekinnitus jne. Pole midagi imelikku, kui selletõttu oksjon järgneb oksjonile.

Pelpsi rannik kannatab suure loomatoidu-puuduse all. Pelpsi ranniku talupidajad wõitlewad juba praegu suure loomatoidu-puudusega. Raha eest ei saadeta midagi enam osta ja käiakse talust tallu kaulemas, kas ei saaks kuskilt midagi soodsal tingimusel wõlgu. Talw seisab aga alles ees, ja mis saab kewadel — seda teadwat ainult jumal.

Ärge jätke „Tartu Maalehe" tellimist uuendamata.

Enne 86, nüüd 37 krooni.

Loomade hinna suur langus. Hobusekaswatus läheb tagasi.

Wiimane „Põllumajandusturu" number toob ülewaate hobusekaswatuse kohta ja andmeid kariloomade müügihindadest.

Hobusekaswatus on wiimastel aastatel läinud tagasi. 1925. a. loeti meil hobuseid arwult 223.750, 1929. a. 205.450 ja 1930. a. 208.240.

Üksikutest maadest on hobuste kaswatamise poolest esikohal Järwamaa, sellele järgnewad Wiru- ja Wiljandimaa.

Hobuse kaswatamise tagasiminekul on tähtsaks teguriks ka tagasiminek hindades.

Toome allpool hobuste ja lüpsilehmade wõrdlewaid hindu, alates 1927. aastast (keskmised hinnad laatadel):

	tööhobused keskm.	lüpsilehmad head	lüpsilehmad keskm.
1927 a.	148 kr.	119 kr.	86 kr.
1928 a.	146 „	126 „	88 „
1929 a.	151 „	135 „	98 „
1930 a.	140 „	124 „	91 „
1931 a.	107 „	84 „	63 „
1932 a.	75 „	53 „	37 „

See tabel näitab kõige selgemini loomade hinna langust. See keskmine lüpsilehm, mis 1927. a. näit. maksis 86 kr., maksis läinud aasta lõpul ainult 37 krooni, s. o. hind on läinud tagasi üle poole wõrra endisest hinnast.

Hobuste hind on läinud tagasi umbes poole wõrra, wõrreldes 1927. aastaga.

Muidugi on müüdud laatadel loomi ka palju odawamini, kuid need loomad läksid harilikult lihaloomadeks wõi andsid inimesed häda sunnil loomad käest peaaegu poolmuidu.

Praegu ei ole kariloomade hinnad ka palju teistsugused kui 1932. a lõpul.

5000 tonni rukist müüdi.

Walitsuse otsuse kohaselt määrati 1930. a. riigi rukkitagawaradest odawa hinnaga realiseerimisele 5000 tonni rukist, sellest 1000 tonni 9 ja 4000 tonni 10 sendiga kilo.

Kohe peale selle, kui walitsus tegi wastawa otsuse, esitasid suurweskid nõudmised rukki ostuks. Nõudmist oli rohkem, umbes 6000 tonni peale.

Rukki eest nõuti kohe sularahas maksmist.

Nende päewade sees toimetati wiimane rukis riigi ladudest suurärimeeste poolt ära.

Suurärimehed on kohustatud odawa rukkiga warustama ka prowintslinnu.

Suurem tulekahju Tartus.

Tartu, 24. jaan. Eile õhtul kella 11 paigu puhkes tuli Lao tänawal juudi ärimehe Kaplani puutarwete hoones. Tuli lewis kiiresti ja haaras peagi enda alla kogu ehitise. Maha põlesid üks ja sama katuse all asuwad ait, tall, töölahoone ja puumaterjalide ladu. Tules häwis 75 külda puid, umbes 350 punda heinu ja 30.000 krohwmatti. Tallist suudeti suure waewaga päästa 2 hobust.

Tuld märkas esimesena keegi teenijatest, mille järele alarmeeriti kohe tuletõrje. Kõwa külm tegi takistusi päästetöödel, sest wesi oli külmunud. Ka läks rikki autopritz. Tulele suudeti piir panna alles kella 2 paigu.

Tule tekkimine on salapärane ja ootatakse süütamist. Hoone oli wähese summa eest kindlustatud, kuid tules häwinud kraam oli kindlustamata. Kahjusumma tõuseb umbes poole miljoni sendile.

*

Samal ööl kell 4.40 juhtus Tartus weel teine tulekahju. Põlema süttis Fortuna tän. 54 maja kahelpool otsas asuwate kuuridega. Waewu suudeti päästa üks maja ots, kuna teine pool langes tule ohwriks. Arwatakse, et tuli tekkis hooletusest. Kahju suurus esialgu teadmata.

Järsk muutus ilmades.

Pehmed ilmad arwatakse kestwat lühemat aega.

Saartel kuni 2 kraadi sooja.

Tartu ilmajaam ennustab tänaseks, s. o. neljapäewaks järgmise ilma: Soome lahel paiguti 6-palliline, mujal keskmise tugewusega läänekaarte tuuli. Kohati lund. Saartel ja loodrannal sulawõitu. Sisemaal pehme ilm.

Eestis oli Tartu ilmajaama andmetel teisipäewa päewal 2—15 kraadi külma, ööl 3—20 kraadi ja teisipäewa hommikul 2—11 kraadi külma. Saartel ja looderannas oli aga juba koguni sula ja kuni 2 kraadi sooja.

Ilmade muutus tuli äkki. Teisipäewal tõmbus tublisti pilwesse ja temperatuur tõusis. Teisipäewa õhtul sadas Tallinnas ja ümbruses lund.

Öö jooksul muutus ilm päris pehmeks. Ilmateadjate arwates suuremat sula ei ole oodata. Arwatakse, et pehmemad ilmad kestawad mõni päew, kuna soojalaine meid on puudutanud ainult osaliselt.

Riigikogu töö otsas.

Ei tule kokku enne eelarwe riigikokku jõudmist.

Eelnädalal oli koos riigikogu juhatus, kus arutusele tuli järgmise riigikogu koosoleku määramise küsimus. Kuna riigikogu poolt põhiseaduse muutmise eelnõu antud määramatuks ajaks komisjoni ja paljusid seaduseelnõusid ei ole, siis arwati, et riigikogul ei ole põhjust kokku tulla enne riigi eelarwe arutusele tulemist. Riigi eelarwe arwatakse riigikogu üldkogusse jõudwat umbes 3. weebruari paiku.

Wahepeal kaalub eelarwe läbi riigikogu rahaasjanduse komisjon.

Õiendus.

„Tartu Maalehes" nr. 4, 10. jaan. s. a. ilmus sõnum „Koolitüdruk taskuwargaks", milles kirjeldati, nagu kaeks Kaire algkoolis õpilaste taskuist mitmesugused asju ja Helmi küla koolitüdruk L. P. oleks taskuwargas. Tähendatud sõnum on sattunud lehte kohaliku kirjasaatja poolt antud sihilikult ekslikel andmeil, mispärast toimetus kõikide asjaosaliste ees, keda selles sõnumis puudutatud, lahkesti wabandab. **Toimetus.**

Töötatööliste küsimus.

Praeguse majandusliku kriisi ajal üheks tõsisemaks ja muret ning peawalu tekitawamaks küsimuseks on töötatööliste küsimus. Iga riik on püüdnud erakordseid abinõusid tarwitusele wõtta, et seda küsimust lahendada wõi pehmendada. Suuremas osas riiges katsutakse töövõimalusi luua riiklikkude summade abil ja kasutatakse neid enam wõi wähem produktiiwseteks töödeks.

Ameerikas arwatakse töötatööliste üle kümnemiljonilist armeed [illegible] abil. — Wenemaal lahendatakse see küsimus aga ühe rowinguga — näidatakse töötatöölistele mingisugune rahwamajanduslikult kasutoow töö kätte, antakse kaugematesse kohtadesse ka prii raudtee piletid ja tööline oma mureks jäi kas minna wõi mitte. Kui ta läheb — leiab tööd ja ülespidamist — ei lähe, — ei ole tal ka mingisugust toetust leida ja loota. Ei küsita, kas ta tahab minna wõi ei taha, kas meeldib märgitud töö wõi ei meeldi, kas see töö wastab tema harjumustele ja kalduwustele, wõi ei wasta, kas tööline wastu räägib wõi ei räägi. — Ja seda tehakse tööliste riigis!

Ei ole meil waja Wenemaalt eeskuju wõtta, ega pole seal ka tarwis õppida, kuid peab tähendama, et selle küsimuse lahendamisele radikaalselt, kawa- ja plaanikindlalt meil ei ole asutudki. On asjast püütud kuidagi wiisi, külgepidi, üle saada — kord nii, kord teisiti talitades. Ja wiimase, käesolewa aja, talitusviis näitab, et me siin rappa läheme ja kunstlikult weel töötatööliste arwu kaswatame, — tehes just wastupidi sellele, mis meie peaksime tegema.

Tuleb sarnane olukord luua, mis töötatööliste arwu wähendab, ja järelejäänuid juhtida aladele, mis uusi elamise wõimalusi loob. Ühte koalitsiooni erakonda, sotsialiste, kõigi tundemärkide järele ei puhi töötute küsimuses niipalju kaastundlik süda, kui püüe koondada linna, oma wõimu lähedale, rahulolematuid masse rusikaks. Sotside huwiks on töötute üle walitsemine, abirahade ja toetuste — juba loodud töötatööliste fondi — kaudu, ja nende oma käpa alla saamine. Et sellega oleks iga töötatööline nagu mingi lahingusõdur sotsialistide wäljowäes.

Kodanlised erakonnad on siin eksituse teinud ja teadmata, wõi mis põhjusel, kaasa läinud [illegible] mängule.

Kuid ka sotsialistid peaksid siin aru saama, et [illegible] poliitikaga nad oma töökspidamistele ja enestele Hüppude-lõpuks poomise nööri seebitawad. Kogemused näitawad, et nad ei jaksa sarnaseid masse paos pidada.

Wõtame näiteks kas wõi möödunud töötatööliste kongressi möödunud nädalal Tartus. Wastuwõetud resolutsioonides nimetati [illegible], kiideti nõukogude korda Wenemaal ja kuulutati meie wabariigi aastapäewa naljamuile ja leinapäewaks jne. jne.! Täiesti kommunistlik joon! [illegible]?

See on [illegible].

Möödunud aastal kulutati töötatööliste krediidiks üle saja miljoni sendi, tänawu, paari kuu jooksul on juba läbi ligi saja miljoni ja üle poole, ligi 1/3, töötatöölistele tööandmise ajast on weel ees!

On loodud töötatöölistele fond, kuhu arwestuste järele korjuks kuni 300 miljonit senti, ja seda raha, — nagu näha sotsialistide häälekandjast ja kuulda nende maitsuslikute wäljendustest, — tahetakse tänawu aasta kõik ära kulutada.

Esimene 75 miljonit läks puhtalt ebaproduktiiwseteks töödeks, peamiselt linnades. Teine osa kipub samuti sinna kuluma.

Ja neid summe kohtkohalt antakse wõrratult kergelt wälja — peaaegu sunnitakse wõtma, — nagu kohtadel teatakse. Keegi maawalitsuse liige rääkis, et neil on seltkohalt seadustega ettenähtud summad saamata, korraldused seisawad Eesti Pangas, summe wälja ei anta, sest ei olla raha. Aga niipea kui töötatööliste summadest jutt, tuleb raha otsekohe, olla waja kas wõi ainult esialgu telefonil kõsitada. Mis see ütleb? See ütleb seda, et midagi on katki.

Üks linnades on lubanud oma linna töötatööliste summade arwel [illegible] muuta, sest mis sa ikka järsku peale hakkad ja kuhu sa jõuad nii kiiresti kulutada.

Mis sünnib aga maal?

Maa walgub inimestest tühjaks, sest seal ei jätkuta raha maksta — ei ole raha!

Produktiiwsus langeb, — produktiiwne ala langeb kokku.

Statistika andmete järele põllumees saab kohalt oma ja perekonna töö tasuks 85 senti päewas siis, kui ta ei arwesta majapidamisse mahutatud kapitali protsente (mida iga ettewõtja, ärimees, majaomanik jne., kindlasti arwestab seda) — [illegible] ta siis saab töölistele maksta? Igatahes ja kohjaks — weel wähem selle-[illegible]. Ja miks ei peaks siis inimesed walgusta hädaabitöölistena hädaabitöödele linna, kui seal maksetakse 120—165 senti kaheksatunnilise tööpäewa eest. Ja kergem töö ning wiisakam elu.

Kui põllupidajaid ei seoks oma koha külge töö, ja armastus oma kodu wastu, oleks ka neil kasulikum linna walguda

ja mis siis saab?

Kohati ei ole maal raha ka petroleumigi ostmiseks!

Hiljuti rääkis keegi Lõuna-Eesti maapidaja järgmise jutu: tema peab teenijat, sest peres tööjõudu wähe. Wana teenija lahkunud ja uus olnud juba kaubeldud. Enne kui endine lahkunud, tulnud uus. Wana jõudnud uuele selgeks teha, et ei maksa rassida, et tuleb tagasi Tõrwa minna, kus töötatöölisena töödel suurem palk ja kergem põli. Mees ohkab! Läinud ära wana kui ka uus. Et tee mis tahad!

Hooaja töölised, ehitustöölised jne., kes harilikult talweks linnadest wälja walgusid kodudesse, jääwad nüüd linna edasi. Just wastupidi, linnast maale sattunud koonduwad linnadesse ja pühiwad maa tolmu jalgelt.

Maal ei ole ju nii kergelt raha saada, aga leiba ja riiet ning naturaas palka antakse seal ikka. Kuid sellega ei lepita, sest mujal on parem ja kergem. Raskel ajal peaks aga leppima sellega.

Tööd peawad inimesed ise ka otsima ja mitte üksnes kodus istudes seda nõudma. Keegi wana hiidlane rääkis, kuidas tema „wäljamaale" kraawitööle tulles omalajal tööd otsinud. Hakanud Wirtsust peale ja läinud wiimati Borowitši linna, Nowgorodi kubermangus. Mees ütleb, et raske olt küll, aga läbi sai löödud.

Nüüd poeg olla Tallinnas töötatööliste kirjas ja ei tahtwat kodu tulla, kus hädapärast töötegijat waja.

Meie ei mõtlegi töötatööliste küsimust eitada. Saame ka aru inimeste olukorrast, kes tööl on.

Et riigil siin ka teatud ülesanded ja kohustused [illegible] teisitmoodi lahendada, kui seda praegu tehakse.

Eelmisel walitsusel olid siin teistsugused kawad. Olid ette nähtud metsatööd, olid ette nähtud magistraalkraawide kaewamised ja jõgede süwendamised jne. Wiimased tööd loowad elamise wõimalusi, loowad rahwamajanduslist rikkust.

Põllutööministeeriumi poolt on talwel kraawe ennemaltki edukalt kaewatud. Ka korteriküsimusest saadi üle.

Mulle wast wastatakse, et seda tehakse ka praegu. Kätt südame peale pannes peab küsima, palju on linnas töötatöölistest eeltähendatud töödele läinud?

Puuduwat wilumus, riided jne.

Häda õpetab wilumuse ja suuremal osal leidub ka wastawad riided ja põllumehe juure minnes saab ka tööriistad.

Muidugi on linnades ka töötatöölisi ja nende perekondi, kes perekondliku seisu, haiguse, töövõimetuse jne. tõttu ei saa linnast wäljuda. Nende arw aga, wõrreldes suure massiga, on wäikene.

Meie „põlised" linnaelanikud on omas enamuses kõik maalt alles tulnud, maa lõhn on juures, ja sellepärast eelpooltähendatud tööde mittetundmisega wõi mittemalmissaamisega wabandamine tundub ebakohasena. Tundub samasena tüdrukule, kes kahenädalalise linnasolemise järele enam ei oskanud reha õigest otsast kinni wõtta.

Töötatöölisteks linna walgumisele, — teatud tähtaja määramisega, millest hiljem tulnud enam töötatööliste nimekirja ei wõeta — tuleb lõpp teha; tööpassid sisse seada; praegu nimekirjas olewad kontrollida, äramärkides perekondline olukord, terwisline seis jne. — ja siis igale wastawad töövõimalused produktiiwsetel aladel kätte näidata. Kes läheb tööle — läheb, kes ei wõta tööd wastu — armuta nimekirjast maha.

Demokraatlik kord on ju wõimulaiale [illegible] kord, — kuid, kuni paremat korda leitud ei ole, tuleb ka selle korra juures kõwat kätt tarwitada, wastasel korral muutume omariikluse hauakaewajaiks.

Praeguse töötatööliste küsimuse lahendamise wiisiga jõuame selleni, et tulewal aastal on meil töötatöölisi poole rohkem [illegible] ja siinne, n. n. [illegible].

A. Terioja.

Soome majandusmehed Tallinnas.

Läbirääkimisi kaubanduse elustamise üle.

Esmaspäewa peale lõunat kella 4 paiku saabus Tallinna sadamasse Soome merewäe laew „Aura", tuues siia Soome majandusdelegatsiooni, eesotsas dir. Hankajuuri ja E. Erkkoga. Delegatsiooniga sõitis kaasa ka meie saadik Soomes Hans Rebane.

Sadamas oli delegatsioonil wastas Soome saadik Wuorimaa ja rida wälisministeeriumi kõrgemaid ametnikke.

Külaliste wastuwõtul jäid walitsuse erilisel korraldusel ära tolliformaalsused, nagu seda wiimasel ajal ei toimita ka mujal wälisilmas.

Soom. majandusdelegatsiooni, mille juures wiis meest, sõit Eestisse on poolametlik. Läbirääkimised meie majandus- ja riigimeestega sünniwad mitteametlikult.

Teisipäewal pidi delegatsioon tegema wisiidid riigiwanem K. Päts'ile ja majandusminister A. Jürmanile.

Läbirääkimiste tulemusena meie majandusringkondadega jõuti põhimõtteliselt kokkuleppele kahe maa waheliste ärliste arwete õiendamise asjus n. n. clearingu alusel. Sarnane wastastikune arwete õiendamise kord on meil praegu maksew Lätiga.

Kesknädala hommikul lahkusid soomlased Tallinnast. Meie poolt esitatud üksikasjaliku kawa kahe riigi wahelise ekspordi arwete õiendamise korra kohta kaaluwad soomlased weel oma majandusringkonnis lähemalt.

Heinamaa hektaari eest 120 krooni aastas renti.

Linnarentnikkude seadus riigikogus.

Kolmapäewal oli riigikogu maakomisjonis arutusel linnarentnikkude ühe aastane rendilepingute pikendamise seadus. Kaasolekul wõtsid osa linnarentnikkude esindaja E. Hansar ja linnadeliidu esindaja Smetonin.

Linnadeliidu esindaja Smetonin seletas, et riigikogule esitatud linnamaadel asutatud rendikohtade ja rendiwahekorrade korraldamise seadus olla linnade maade äravõtmise seadus.

Linnade liidu esindajale Smetonin'ile waidles wastu linnarentnikke esindaja Hansar, kes ütles, et Tallinna linna esindaja Smetonin ei tunne linna majapidamist ja ei tea, et Tallinna linn wõtab rentnikelt renti 120 krooni heinamaa hektaarilt. Komisjoni liikmed ühise põllumeeste ja asunikkude rühmast pooldasid linnarentnikkude seisukohti, et alandada rendimäär 50 prots. ühtlasel alusel kõigile rentnikele, sest 1928. aastal on linnad, eriti aga Tallinn, kõrgendanud rendimäärasid 150 prots. wõrra. Ühe aastane rendilepingute pikendamise seadus wõeti wastu esimesel lugemisel.

Dollar languse hädaohus.

Ameerikas pooldatakse inflatsiooni.

Washington. Propaganda selleks, et kullastandard Suur-Britannias uuesti jalale seataks, näib põhjenewat inflatsiooni wastaste kartusel, et kui naelsterling ei tõuse, siis dollar wõib langeda. Pooldawad ju teatawad kongressi ringkonnad inflatsiooni, et Ameerika põllumehed ja tööstured wõiksid maailmaturgudel wõistelda nende maade saadustega, kelle raha wäärtuses on langenud. See wool Ameerikas läheb järjest tugewamaks. Ka senator Borah peab inflatsiooni tarwilikuks, sest muidu ei olewat wõimalik eelarwe tasakaalu wiia.

Läänemaa veekomisjon jonnib.

Möödunud suwel esitas weekomisjon 160-le Wailna põllupidajale kawa, millega taheti riigi poolt 9 aastat tagasi kaewatud magistraalkraawi puhastamist asjaosaliste wahel ära jaotada. Sel puhul oleks iga isiku peale tulnud maksu 160—170 senti. Koosolijad polnud asjaga päri, waid arwasid, et riik kuiwatab 500—600 hektaari suurust raba ja laseb kaudu wee nimetatud kraawi, pealegi oli wõetud weeühingu piiridesse kõrgemate maade omanikud, kelledel kraawi waja pole. Kohale tulew komisjon kustutas 160-nest põllumehest 140 maha ja leiti, et neid pole wõimalik sundida kraawi kaewamisest osa wõtma. Kolowere, Kullamaa ja Wailna asunikkudele jäeti aga komisjoni otsused saatmata, ja otsustati tagajalju 20-nele põllupidajale jätta puhastada [illegible] oja. Looduslik oja jõudis nende põllupidajate wee enne küll ära juhtida ja poleks olnud omanikkudel mingit tarwidust oja längi süwendamiseks riigi poolt. On arusaamata, milleks pandakse wähesele arwule kehwadele põllupidajatele nii suured kohustused tagajalju peale; kas selleks ainult, et riigi rabawett ära juhtida.

Lõikuspidu Laius-Tähkweres.

Pühapäewal, 22 Ik. peeti Sadala rahwamajas Laius-Tähkwere põllupidajate ühist lõikuspidu. Lõikuspidu algas Torma koguduse õpetaja Kuusiku waimuliku talitusega, mille järele pikema ning selgitawama kõnega esines põllutöökoja liige Laanberg Jõgewalt. Kõneleja awaldas kahetsust, et põlluharijad kahjuks oma suuremast murest rääkida ei taha, kuna neli paragrahw siin kuu peale on asetatud.

Sellejärele ütlesid terwitusi P. Raud, A. Lõhmuskar, A. Hallik ja H. Hallik. Lõpuks tänas kõiki kõnelejaid Laius-Tähkwere põllumeeste nimel O. Koik. Sellejärgi istuti wirkade perenaiste poolt meeldiwalt kaunistatud peolauda, kus weel põlluharijate raske olukorra üle mõtteid wahetati.

Ühing, mida ei lõpetata.

Juba aastate eest müüs Rangadi Masinatarwitajate Ühuta ühisus omad warandused ära ja pidi seega selts olema lõpetatud.

Ühisus aga oli rewisjoni liidust wäljaastumata, ja mõningad puudused ühisuse asjus wiiwitasid seltsi lõpetamist senini. Ühisus oli ikka edasi rewisjoni liidus olles juriidiliselt lõpetamata, maksis edasi rewisjoni liidule makse. Ka praegugi otsakse asjadega segamini, sest ministeerium wiiwitab asjade korraldamisega.

Tellige kohe „Maaleht".

Mis saab talude laenudest

Maapank püüab aidata kõiki wõlgades talusid.

Pangale on panditud 62.000 asu- ja wanatalu.

Talude võlgade ümberkorraldamise küsimus liikumas.

Põllumees ei keeldu wõlga tasumast, kui tasumist wõimaldatakse jõukohaselt.

Maapanga esimehe dr. V. Johansoni seletusi ajalehtedele.

Kestnädalal kell 11 hommikul wõttis Maapanga juhatuse esimees dr. W. Johanson ajalehtede esindajad jutule ja andis üksikasjalist seletust Maapanga laenupoliitika ning talude praeguste wõlaraskuste kohta. Ta rääkis järgmist:

Eesti Maapanga poolt on wälja kuulutatud oksjonid. Maapank tunneb praeguse olukorra tõsidust täiel määral, mille tõestuseks mõned arwud.

Pangale on panditud 62.000 asu- ja wanatalu

65 miljoni krooni wõla eest. Kokku on walitseda ca 100.000 wõlaarwet; peale selle 40.000 tulekindlustuse arwet, 1500 asja kohtutes jne. Kõik need hulgad tunnewad kriisi raskust ja kõigil neil kipub raha wäheks jääma: kõik need ja peale selle weel suur hulk teisi talusid, kellel erawõlad ja kes soowiks tulla Maapanga alla,

ootawad Eesti Maapanga wastutulekut ja abi,

kas maksuwõlgade pikendamise wõi ante laenude näol.

Siin peab paratamatult mainima ka mõnde klientide ebatäpsusi, mis suuresti raskendawad tööd. Tuleb hulk rahasaadetisi, kus saatja poolt peale nime tähendatud pole — ei ees-nime, laenu numbrit, aadressi ega rahasumma otstarwet. Pangas tuleb otsima hakata, kas kellegil ehk sarnase nimelisega tegemist on olnud. Nuid siia selgub raskus, et meil on wäga palju ühenimelisi kliente. On summe, mis sel teel aastate [illegible]

Palju saadetakse meile ka teiste pankade summe, eriti Eesti Pangale kuuluwaid. Samuti ei teata pangale aadressi muudatust, mille tõttu kirjawahetuses soowimatuid wiiwitusi tekib.

Tundes hästi oma klientuuri tõsist seisukorda üldiselt, aga ka peaaegu iga üksiku laenusaaja majapidamist eraldi.

Maapank püüab teha kõik, mis seisab panga wõimuses, et hädalistel abiks olla:

1. **Asjaajamise lihtsustamiseks ja sõidu- ning muude kulude kokkuhoidmiseks klientidel**, on pangal esindajad Tartus, Wõrus, Walgas, Wiljandis, Pärnus, Rakweres, Haapsalus ja Petseris. Ka Maapank peab kuludega wäga kokkuhoidlik olema, sellepärast **kannab panga kohapealsete esindajate töö nõuandwat ja selgitawat laadi**, kuna klientidelt maksude, igasuguste dokumentide, palwete jne. wastuwõtmine ja wastawa kirjawahetuse toimetamine nõuab wastawaid ruume ja abinõusid, mille järeldusel paratamatult tekiks kohtadel kulukad kantseleid.

2. Loomulikult **pank ei saa laenude andmisel nii palju wastu tulla, kui soowitakse**, sest pole raha. Küll on aga ka pangal kohustused, mis paratamatult täita tulemad.

Kogu wanatalude laenude ulatusel on panga poolt wälja antud pantkirjad, millede wastu on saadud raha, wanataludele laenude andmiseks. Nendelt pantkirjadelt peab pank maksma kaks korda aastas, igal 15. juunil ja 15. detsembril, intressi ja kustutust just sama palju, kui kõse peab tulema wõlgnikkudelt-põllumeestelt. Pantkirjade omanikud nõuawad oma summe täpselt tähtpäewal ja pangal peab selleks raha olema, wastamata, kas see wõlgnikkudelt-põllumeestelt kõse tulnud. Möödunud, s. o. 15. detsembri maksutähtpäewal tuli pangal wälja anda 400.000 krooni.

See ongi, mis sunnib panka, [illegible]tamata raskete ajadega, nõudma maksuwõlgu. Pank saab ainult 0,5% administratsiooni kuludeks. Arwestades weel walitsewate raskustega, on pank kogu aeg püüdnud maksuwõlgade kõsenõudmisega tõlgiti wastutulelik olla. Nii kaua, kui pank on sunnitud maksma pantkirja omanikkudele, kelledeks on peale riigiasutiste suurel määral erapanku ja -isikuid, ja pangal selleks oma summe ei jatku, peab pank nõudma wõlgnikkudelt maksuwõlgu. Praegu nõutakse makse, mis wõlad 1930. aasta eest ja wanemaid.

Niisuguseid, kellel eelnimetatud maksud wõlas, oli möödunud detsembri kuul 1068 majapidamist.

Pank saatis neile wiimase oksjonihoiatuse

wälja. Kuni tänaseni on niisuguseid, kes midagi tasunud ei ole ja kes oksjoni nimekirjas seisawad — 198.

Kõik teised aga (870) on

oksjoni nimekirjast kustutatud mitmel wiisil:

oja õiendas nõutud maksud täielikult, suurem arw aga osaliselt, lubades puuduwat maksuosa tasuda hiljemalt, wähemate osade wiisi; elujõulisematele maksuraskustes olewatele taludele oli wõimalik isegi wähesel määral lisalaenu määrata ja sel teel mahajäänud makse korraldada. Mõnedele on määratud uut laenu raskusi tegewa erawõla ülewõtmiseks ja sellega ühtlasi korraldatud Maapanga maksuwõlad.

Kui nüüd pangale etteheiteid tehakse mittewastutulelikkuse wõi osaliselt maksuwõle mittelepppimise suhtes, siis see rikub põhjendamatult panga ja põllumeeste wahekorda. Pangalt ei saa seda nõuda, mis mitte kuidagi panga wõimuses ei seisa. Nii on weel pooleisi aasta maksuwõlad, (1. dets. 1931. a., 1. juuni 1932. a. ja 1. dets. 1932. a.) missuguseid polegi nõutud, kuid pank on oma summadest need maksud pantkirjaomanikkudele wälja maksnud.

Ekstarwamist tekitab

tähtajaliste maksuwõlgade pikendamise wõimalus wiie aastani,

milline muudatus tehti Eesti Maapanga põhikirjas. Paljud on ekstarwamisele tulnud, et nüüd ühtki maksu enne wiie aasta möödumist tasuda ei tule ja et sellega pangal ka õigust pole maksude nõudmiseks.

See põhikirja wõimalus on mõeldud ainult teatud üksikute juhtude kohta ja pank saab neid juhuseid ainult sedawõrd kasutada, kuiwõrd kassaseisukord seda wõimaldab. Et aga maksude laekuwus halweneb, siis halweneb ka kassa seisukord ja wiie-aastase soodustuse andmine muutub peaaegu wõimatuks.

3. Eesti Maapangast on wälja läinud mõned

mõtted, mis meie põllumajandusele on kasuks tulnud.

nagu **ümberlaenustamine**, mille abil senini on ära korraldatud ümmarguselt 2000 talu erawõlad, 1.750.000 krooni ulatuses, missugune töö elawalt kestub; samuti **laenuprotsendi alandamine kolmeks aastaks 2%; praegu on liikumas nende põllumajandusliikkude erawõlgade korraldamise seaduse eelnõu**, mida Maapank ümberlaenustamise seaduse alusel korraldada ei saa. **Wõimalik**, et see mõte kasulikuks osutub.

Praegu **oksjoni nimekirjas olewatest taludest on loota, et nendest kuni oksjonini weel suur hulk oma wahekorra pangaga korraldab.**

Arwestades ühest küljest soodustustega, mis senini on maksuwõlgadega wana- ja asutaludele tehtud, ja teisest küljest sellega, et

lähematel aastatel loota ei ole tuntawat hindade paranemist,

waid arwestama peab weel langusega, on möödapääsemata tarwilik teostada üldist wõlgade korraldamist, sest senini tehtud soodustused on juba peamiselt wanade kohustuste edasilükkamine olnud.

On ju kõigile selge, et meie suuret kriisiaega üle elame ja et kriisi läbi kõik rahwakihid kahju saawad. Leplik meel ja koostöö wõiwad ähwardawaid kahjusid ainult wähendada, kuna wastupidiselt wõiwad need määtmatuseni tõusta. Sellepärast

peaks wõlakorraldamise küsimusest kõik aktiiwselt osa wõtma.

Meie walitsuselt üksi ei saa oodata abiwõimu.

Pank püüab omalt poolt kõik teha, et meie põllumajandust raskest ajast üle aidata, soowib oma kesjatagusega pidada kõige paremat wahekorda ja lahendada esitatuid ülesandeid.

Siin olgu tähelpanu juhitud teatele, mis ajakirjanduses ilmus Riigikontrolli punase raamatu ilmumise puhul, nagu oleks E. Maapank kahju saanud „lohakast asjaajamisest" ca. 1000 krooni. See ei ole õige. E. Maapangale osteti ühe rahaasutise pantkiri, 1930. aastal, selleaegse majandusministri otsusel, wäärandatud maadel lasuwate wõlgade tasumiseks. See ost tehti eiikliikkudes huwides ja keegi selle läbi sentigi kahju ei saanud. Intressi ei saanud arwestada, sest need pantkirjad olid ostetud kupongideta.

Põllumeeste ja asunike kohta peab rõõmustawalt ütlema, et

seal wõetakse kohustusi tõsiselt ja ei püüta nende tasumisest ära öelda,

kui ainult tasumist wõimaldatakse jõukohaselt. Ja see kohustuste jõukohaseks muutmine ongi, mitte ainult põllumajanduse, waid kogu majandusele kibedamaid küsimusi, mille lahendamine tähendaks kriisi lõppu wõi normaalsetesse tingimustesse minekut. Praegust kriisi ei wõigi enam kriisiks nimetada, waid ta on kestwa iseloomuga normaalne aeg, sest tõusu ei ole näha. Nüüd waid ainult tarwis kõik teha, et wõimalikult wähema walnga kohaneda liig äkki tulnud olukorrale.

Pikad kõned on tüütawad.

Maainimesed nõudku ka omale kõnelemiseks mahti.

Piimanduse kongressi puhul.

Pühapäewal, 29. jaanuaril, astub kokku üleriikliise piimaühinaute keskliidu korraldusel piimanduse kongress. Kuna karjamajanduse seisukord on wiimasel ajal muutunud wäga raskeks, on loota, et sellest kongressist wõtawad piimaühingud oma esindajate kaudu rohkelt osa. Maal on mitmel kohal nurinat tekitanud, et walitsus pole wõtnud tarwitusele küllalt mõjuwaid abinõusid karjamajanduse abistamiseks. Toimetusele saadetud teadete järele on selgunud, et piimaühingud kohtadel erandlult ei ole nõus walitsuse poolt makstma panduud wõipreemiate maksmise korraga. Miks maarahwas pole rahul rukkijahu näol antawa wõile juuremaksuga, sellest kirjutasime eelmises „Maalehes". Ka tänases numbris on äratoodud teisal artikel, kus karjapidajad awaldawad rahulolematust rukkijahude näol antawa juuremaksu kohta.

Et oma huwisid karjamajanduse alal kaitsta, on piimaühingute esindajatel waja silmas pidada mõningaid asjaolusid, mida siinkohal märgime. Meil on saanud kongressidel ja teistel suurematel rahwakoosolekutel kombeks kuhjata **määratu hulk referaate kokku. Need** algawad peale juba hommiku wara ja kestawad hiliaõhtuni. Läbirääkimised ja resolutsioonide wastuwõtmine määratakse harilikult aja peale, millal juba maalt päritolewad saadikud peawad ruttama rongidele, sest pole praegusel rahakehwal ajal maainimestel wõimalik linna kallis õõmajas peatada. On aga maalt päritolewad saadikud koosolekult lahkunud, wõetakse sageli wastu otsuseid, mis pole suugi kasulikud tegelikkudele piimatootjatele. Samuti sünnib ka walimistel asju, mis karjamajandusele kuigi palju ei too kasu.

Et neid asju kõiki ära hoida, on waialik, et piimaühingute esindajad juba koosoleku päewakorra ettelandmisel kategooriliselt nõuaks referaatide aja kindlaks määramist ja jätaks ka aega läbirääkimiste ja sõnawõtmise jaoks, sest need ongi sageli tähtsamad kui pikad ja tüütawad referaadid, milliseid juba warem mitmel kohal kuuldud. Ka oleks wäga tarwilik, et piimaühingute juhatused warustaksid oma ühingute esindajaid üksikasjalise aruandega oma ühingu seisukorra ü. e. Kõige parem on seda teha kirjalikult, sest siis läheb ettelandmine kergemini ja rutem. **Meie arwates on kongressil kõige tähtsam** ja olulisem osa just läbirääkimistel ja neil juttudel, mida esitawad piimaühingute tegelased ise, kes on piimanduse küsimustega rohkem kursis kui mõned kabinetimehed.

Kahjuks on aga meil seni maarahwa mõtteawalduste jaoks jäetud liig wähe aega ja tähelepanu. Iga põllumajanduslik nõuanne ja referaat, olgu see karjamajanduse wõi mõnelt muult taluspidamise alalt, on hädasti waja tegelikkude töötegijate poolt mitmekülgselt arwustada ja alles siis ellu wiia. Praegusel juhul on hädawajalik, et piimanduse kongressi saadikud enne resolutsioonide wastuwõtmist need põhjalikult läbiarutaks. Samuti walimist ei maksaks lasta mingisuguse „partii" wiisi läbi minna, olgu see piimanduse kongressi juhatuse wõi mõni muu walimine, sest sageli tõrjutakse terwe rida isikud korrast paberil eite ja kongressi saadikutel pole muud kui tõstku käed. Puudub mõtteawaldus ja „partiiwalimised" on meil wäga tihti mitmegi aiituse ja ettewõte ajanud hauda.

Maarahwas kannab praegu kõige suuremaid raskusi ja nad nõudku endile ka wõimalust wäljendamiseks.

Viljandimaalt.

Endine suurkaupmees wekslivõltsijaks. Mõni aasta tagasi teotses Tarwastu Mustla alewis suurkaupmehena Peeter Perlus, kes omal ajal oli näiliselt jõukamaid mehi kohapeal. Siis aga hakkasid Perluse äriasjad minema tagurpidi, kuni mees äri lõpetas suure pankrotiga. Teisipäewal oli sama Perlus kutsutud wastust andma Wiljandi-Pärnu rahukogusse, kuna ta oli wõltsinud pankrotti jäämise eel Tarwastu talupidaja Ado Lepiku wekslcid mõnekaja krooni wäärtuses. Rahukogu karistas Peeter Perlust selle süütee eest 3-aastase wangiraadugaa.

Sakala malewas pole asjad korras. Sakala malewa asjaajamise rewideerides on riigikontroll awastanud terwe rea suuremaid puudusi ja wäärnähteid. Riigikontrolli kuulutus „Punane raamat" teab selle kohta jutustada otse hämmastamapanewaid lugusid. Üheski teises malewas igatahes polewat awastatud nii suuri wäärnähteid ja puudusi kui Sakala malewas.

Puulõikaja surm metsas. Kõo wallas Wõhmasaare külas wiibis metsas puudelõikusel samas külas elaw Jaan Kamp, 60 a. wana. Ühel päewal leidis keegi lähedalelaw talumees wanakese metsast surnult. Kohalik jaoskonnaarst laiba üle waadates ei leidnud selle juurest mingisuguseid wägiwalla tundemärke. Arwatakse, et wanake suri südamehalwatuse tagajärjel, kuna teda tunti ammu põdura inimesena.

Wale kätt sõitmine tõi karistuse. Omapärast ja huwitawat protsessi arutas teisipäewal Wiljandi 2. jsk. rahukohtunik. Oisu—Wiljandi teel sõitis läinud aasta kewadel mootorrattaga kellelegi jalgrattal sõitwale wastu selga Wiljandi raadio- ja jalgratta-äri pidaja Oswald Becker. Naine sai tugewaid wigastusi ja purunes isegi uus jalgratas. Kohtus arutati asja pool päewa ning lõpuks kohtunik karistas wigastanud naisterahwast 2-kr. trahwiga, kuna selgus, et see maanteel oli sõitnud wale kätt. Selgasõitja tsiklimees, kes sõitnud maksmawate määruste järele, mõisteti aga õigeks.

Pajusi mõisa hooned langewad. Juba paar aastat järgimööda on toimetatud lammutamisetöid endise Pajusi mõise wanade Kwihoowete kallal. Ka tänawu sügisel alustati lammutustöid hädaabitööde korras töötatöölistega. Hooned jahwatatakse lunkkrunsaks, mida kasutatakse ära Põhja-Wiljandimaa teede silumiseks. Praegu on tööd täies hoos.

Maatööliste madal palk.

Möödunud sügisesel metsaoksjonil ostis fundi J. B. Goldbergi metsatööstus Pulli metskonnast 80 hekt. metsa, millise metsa klaastöötamine on praegu käsil. Metsas leiab tööd mitukümmend töölist. Metsalõikuse hinnad on äärmiselt madalad — töölised teeniwad päewas kibeda tööga 60—80 senti.

Kanamunadest loodetakse wälisturgudel paremat hinda.

Eksportijad sobitawad koostööks kokkulepet.

Kuna wabariigi walitsus andis kanamunade eksportijatele käesolewaks aastaks wäljaweoloa tingimused, et eksportijad loowad koostööks omawahelise kellkorralduse, ongi nüüd eksportijad koostöö lepingukawa wäljatöötanud ja esitawad selle põllutööministrile kinnitamiseks. Kanamunade eksportijate koostöö on rajatud samadele alodele, nagu wõieksportijate omagi.

Et kanamunade kokkuost areneks eelolewal hooajal kõigiti energiliselt, kawatsetakse kohtadel wastuwõtupunkte juure asutada. Muid selle asemel jääb kohtadel kaanmunade sorteerimine ära ja see toimub ainult Tallinnas. Wõimalik, et töö rohkuse ruhul hakatakse sorteerimist toimetama weel mõnes suuremas keskkohas.

Eelolewast hooajast toimub ekspordikanamunade sorteerimine erandituli masinatega. See teeb sorteerimise senisest odawamaks ja ka kaup kujuneb ühtlasemaks. Ekspordimunad sorditakse üldse seitsmesse liiki suurusele ja kaalule wastawalt. Niisuguse ühtlase kauba eest saadakse ka wälisturul kõrgemat hinna ja linnukaswatajaile wõidakse samuti maksta suuremat hinda.

Kuna karta on, et eelolewal kanamuna ekspordi hooajal Saksamaa, kuhu meie peamiselt kanamune eksportisime, kanamunade sisseweotolle tunduwalt tõstab, mis meie kanamunadele sakša turu sulgeda wõib, on juba warakult asutud ettewalmistuste tegemiisele kanamunade ekspordiks Inglise turule.

Metsaseadus lõpukujul walitsuses.

Neil päewil esitati walitsusele asja walminud metsaseadustiku eelnõu. Käesolew eelnõu on 264 paragrahviga jagatud nelja osa 19 peatükiga. Esimene osa moodustab seaduse eelnõust metsahoiu ja kaitsemäärusi, teine osa riigimetsade walitsemist, kasutamist, korraldamist jne., kolmas osa metsaseadusest kõneleb era- ja omawalitsuse omanduses olewate metsade kasutamise korrast, kusjuures need metsad üldises korras alluwad metsahoiu kaitse määrustele. Neljandas osas märgitakse metsa alal seaduste ja määruste rikkumisel süütegude jälitamise korda. See osa seaduse eelnõust on osalt wäljatöötatud kohtu ja siseministeeriumi kaasabil, kusjuures arwestatud on uue kriminaal kohtupidamise ja kriminaal seadustikkude põhimõtteid.

Uue metsaseadustiku maksmapanemisega kawatsetakse kutsuda ellu kaks metsahoiu komiteed, üks Põhja-Eestis, asukohaga Tallinnas ja teine Lõuna-Eestis asukohaga Tartus. Endise Wene metsaseadustiku uue eelnõu järele, mis maailmasõja puhkemisel maksmapanemata jäi, oli teatawasti nähtud ette metsahoiu komiteede ellukutsumine igas maakonnas. Arwestades meie riigi ja erametsade wähesust, on uues metsaseadustikus, metsahoiu komiteede arwu määramisel peetud silmas endiseid kubermangu piire. Metsa seadustiku eelnõu wäljatöötamisel on põllutööministeerium lõpukujul wõtnud kokku meie alade 12 aasta kogemused metsade korraldamise ja walitsemise alal. Samuti on wõetud arwesse andmeid ka wälismaade metsaseadustest ja on püütud kõike materjale ümbertöötada wastawalt meie oludele. Seaduse eelnõu wäljatöötamisel on põllutööministeerium esijoones silmaspidanud metsanduse tähtsust meie rahwamajanduses ja majanduselus ja selle majandusharu erilist iseloomu, wõrreldes teiste maakasutuse wiisidega. Sellest seisukohast wälja minnes, on ka käsitatud metsade kaitset, kaswatamist ja kasutamist.

Maa seltskonnategelastele.

Wastu tulles paljude lugejate soowile algab toimetus kirjalikku nõuannet seltskonnatöö küsimustes. Nõuandjaks on hr. Aleksis Krahe, [illegible] na kauemat aega tegutsenud. Wastuse jaoks palutakse 10 s. postmark juure lisada.

„Maalehe" toim.

„UUDISLEHT" ilmub

15. jaanuarist alates

4 korda nädalas

ja maksab tellides:

1 kuu — 85 senti,
2 kuud — 170 senti,
3 kuud — 250 senti,
6 kuud — 480 senti
ja aastas 940 senti.

Kirjanduslik kohus Rae!.

Laupäewal, 21. jaan., U.E.N.ü. Rae osakond korraldas kirjandusliku kohtu Rae wallamajas O. Lutsu nowelli „Soo" peategelase üle. Protsessist wõtsid osa kõik kohapealsed juhtiwamad jõud. Et tunnistajad kõik olid asjaga kursis, kujunes ülekuulamine päris huwitawaks. Järgmisena sai sõna prokurör J. Põldmäe, kes süüdistas kaebealust Toomas Haawat Madjaku tapmises ettekawatsetud plaani järele ja Metsakassi tapmisele õhutamises ja kaasaaitamises.

Kaitsesid koolijuhataja J. Hamburg, õpetaja H. Mets ja H. Leikmann. Hoogsad kõned ja poolte waidlus kiskus kaasa publiku, nii et kannatlikult oodati otsust, waatamata hilisele ajale.

12. wannutatud mehe otsus, milline kuulutatakse kell 1 öösel, kõlab järgmiselt:

Toomas Haawat karistatakse 3½ a. wangistusega kõigi iseäraliste õiguste kaotamisega. Metskass mõistetakse kohtulikult õigeks.

Otsuse tegemise ajal publiku hulgas toimunud hääletamine tood sarnaseid tulemusi.

Kõnekoosolek põllupidajaile Tartus.

Eelolewal pühapäewal k. 11 homm. korraldab Eesti Põllumeeste Selts „Wanemuises" kõnekoosoleku põllupidajaile, millest osawõtt kõigile asjasthuwitatuile on tasuta.

Kõneleb põllumees P. Wohla Suurjast põllumajanduse kaitse küsimusest. Prof. K. Saral annab ülewaate loomade [illegible] kuidas wõib f'"walbada. Lõpuks kõneleb Wahl kaalide juhataja agr. M. Sõrra sellest, kuidas kriisist kergemini üle saada.

Waat' kus seiswad Seli mehed...

Seliste (warem Seli) wald asub Pärnumaa edelapoolses nurgas ja sirdub kitsa sirbikujulise ribana mööda mere äärt põhja poole. Kuna Seliste on mereäärne wald, siis rannamehed on kanged kalurid ja on suure kuulsuse omandanud „Seliste-Pootsi" silkude müümisega, milliseid weetakse laiali üle terwe riigi. Muidu mehi elab sääl metsade piirkonnas, kus hangeldawad metsaga, sest ilma Seliste meesteta pole Pärnu puuturg üldse mõeldaw. Ümberkaudsete walladde meestest on nad kindlasti oma energiaga ja ebapiwadlikkusega jõudnud pea jagu kõrgemale. Kuid wallas peab ka olema mehi, kes walla asju ja olemist osawõtlikult juhiwad ja neist tahaksin pajatada weidi. Muidugi tuleb teha juttu ka waidiest, sest neist ei pääse ju kuidagil mööda ilma neist rääkimata.

Walla raamatupidajaks on sekretär Matson igate kanti tip-top mees. Hiljuti kosis ta muusikas omale uue kodukana. Enne pulmi wedas aga omale koju nii toreda mööbli, millest walla rahwal annab mitu-ietu aega rääkida ja kadestada. Sekretäri abiks ja paremaks käeks on Murro, kes kindlustas endale tulewase sekretäri koha sugulussidemete loomisega oma ülemusega. Nüüd on wallamajas puha sugulaste wärk.

Et rahwas nüüdsel kehwal ajal saaks oma wõi eest raha, selleks paneb kõik oma wõkujed kaalule meier Willemson, kelle tüse korpus juba warastel hommikutundidel askeldab auaurastustarstawo rahuga piimatalitusies masinate wahel. Mees meisterdab päris head wõid, kuid kui piimaühingu koosolekul räägitakse palkade kärpimisest, siis teeb ka oma kasuks põrisewat häält. Seliste kirikumõisas elab kuulus loomaarst doktor August Mürk, kes hea hinna eest wäänab furmasuust paljude meeste hobuseid ja lehmi. Oli omal ajal suur seltskonnategelane, kuid nüüd on tõmbunud tublisti tagasi. Wiimasel ajal wõitleb kõwasti warapiiqade Eestisse toomise wastu. Püüab kõigest hingest promiisori kraadi poole ja loodab rahulegamisest kõwa riikitulekut.

„Miidu" peremees Jaan Jansen sõitis omal ajal kõik ilma merid läbi, kuid nüüd peab põllumehe ametit. Wahel annab talu ka pooleterale, kuid siis sõlmab pooletera mehe käsi ta hakkab ise pihte. Koosolekutel on ta suurem kõnemees ja räägib iga Seliste mehe „tunmaks", wäljaspoolt tulnud kõnelejatest rääkimata. Metsa ja karjamaade keskel asuwate „Niinepõlma" talude peremeesteks on Jaan Tõnisson ja Karl Idman. Esimene on agaramatest Seliste seltskonnategelastest, kes on esitusmeheks wäljaspool koduwalda. Teine on ideeline kirjandusringi tegelane, kes hoolitseb noorrahwa lõbu eest. Pidudel kannab ta alati amoripasti kaste oma rinnal ja nii mõnigi piigake on talle naeratanud selle eest wõluwalt. Põlisemaid Seliste põllumehi on Ants Antson, kes ühele sotsialistide rühma kuldsuule kunagi ei anna raha, kui see juhtub külastama Selistet. Suurt muret walmistab talle ainult troonipärija küsimus.

Konstaabel Känd on mees, kes oma alamatele kunagi ei tee liiga — waniseb wald õrnalt. Aga wat' wiin ja õlu — need on mehe suuremad „waenlased", milliseid ta häwitab otse surmapõlgawalt. Ja tema proua? See on Seliste elulõbusaim daam, kes isegi teeb kohalikkudele „misidele" kõwemat konkurenti. Elatanud pensionär Rahe on endine rahwawalgustaja ja puhkab nüüd omas lossis. Wanal heal ajal wõis meest näha sõitmas wäikse musta hobusega ja paarisülapikkuste aisadega. Praeguse noorsoo waimuwalguse eest hoolitseb solidne wanahärra Mällson, kes suwel peab Laikaares talu. Hiljuti tuli lahkunud hingekarjase Pops'ile uus järeltulija — noor ja energiline mees, kelle jutlust soowitaksin kuulata sool hinget. „Andu" noorperemees Juhan on Pollis õpetatud põllumees, on „Noorpõllumeeste klubi" tulihingeline president ja eestwedaja, kuid wiimasel ajal on siirdunud kirjandusringi tegelaseks. Joh. Andsal on diplomeeritud põllumees, kuid üle kõige huwitawad teda naabri walla blond inalik. Küllap wist lähemal ajal kawatseb seda sorti tuua koduwalda. „Leeriman" Karli oli määriline järeletulija oma wennale sowategewuse alal. Muidu on mees ka põllutöökoolis käinud ja peale selle Saksamaa elu näinud. „Nikluma" Aleksi õlul asub kaitseliidu taktikaline wäljaõpe ja paraadide korraldamine. Omal ajal oli kange laulumees, kuid laulis wõõra keele peal, millega sai end wäljendada wabamalt. „Naadi" August oli koolipõlwe ajal linnas kõigile tuntud „wiiulbaja", kuid siirdus hiljem oma waikseõse kodutallu, kus ennast lõbustab wennaga protsessimisega.

„Reinu" Jaan on kahtlemata kõige edulisem wedelworsti tüüp. Tema waldamisel oli omal ajal üle walla kõige suure ja jõukam talu, kuid nüüd hulgub waid ainult mõni mullika weri suwel sagunenud hoonete waremetel ja wõsastunud nurmedel. Mõnigi pops õhkab mööda minnes: „Oh, oleks mul ainult lapikeal sellest maast!" „Nüri-Jüri" Jüri on suurpõllumees, kelle lemmikroaks on seasült ja kuningaheeringas. Sageli wiskab türri ka n. n. „lekki", mille järeldusena kõlab krõbilew laul:

„Wat kus seiswad Seli mehed..." (Järgneb.)

Lôve valla

otsa-, ätsa- ja tükimehed.

(Järg.)

Peebu Kurwits, kes on Lõwe walla teise karjamõisa omanik, ei hooli suurt talupidamisest, waid mängib Tallinnas linnasakka ja riigiametnikku. Kah üks tulutoow amet kehwal ajal!

Peebu Kukk aga näitab järjest tõusu tendentsi. Kui maailmasõjast koju tuli, siis leidis laostatud talu eest. Nüüd on aga paremini korraldatud talu Lõwe wallas. Wõib olla aitawad siin wähehaawal kaasa ka Tõrwa ühisvangs, kus ta juhatusliikmeks üsna korralikku tasu eest, rahab. Aga muidu suur seltskonnategelane, laulukoori kapellmeister, tuletõrjejuhi sundustegelane, poliitikamees — seisab Walga maawolikogu abijuhataja kõrgel kohal, weendunud lapuameeste waenlane ning ei sobi sellepärast wiimasel ajal kuigi hästi enam Kiiwiti Küttiga. Pakserus põhimõttele: „Alaqu kõrge kroonikurss!" Kuna Lõwel sarnane põhimõte kuigi populaarne pole, siis on see talle wiimasel ajal palju waenlasi kaela toonud.

Kuldse noorsoo esindajad ja need kõige diplomat sorti otsa-, ätsa- ja tükimehed on Napsi Willem Sumberg ja Lombi Ilisson, kes kõigi mehelewinemiseealiste tütarlaste kiuste naist ei wõta, waid wanapoisi seisusele truuks jääwad.

Helme piimaühisuse juhatust esitas Lõwel Tunnuse peremees Juhan Schinmann, kes takapisi mõlantab piimaühisuste streigi mõtteid, millega Peebu Kukk, kui piimaühisuse rewisjonikomisjoni liige, sugugi rahul ei ole.

Lõwe walla kuulsam tenorilaulja on wana Kiwise Jiitak. Muidu küll wana mees ja üsna hall, aga kurjad keeled räägiwad, et liiaks maailma lõbusid armastawat.

Wariku Ants Mahlapuu on weoauto omanik ja kange metsahangeldaja. Ta ka seal Luhapalu-Keisripalu serwa peal ja nii on siis riigi kui ka oma mets käe-jala juures.

Wiimane tähtsam tegelane Lõwe wallas on Mangle Gottlieb Sumberg. Juba wanast ajast autoomanik ning sõidab oma autoga ikka — kas krawi wõi mõnele otsa. Erialaks on tal Tõrwa koolipreilide ja külarlastele pouponkšt ja linnast tulnud wanadele koolinendadele napsi ostmine. Jaroslawi kubermangu mõisniku sorti mees — pajaan ja „lasagalaia".

„Siukse na om — nii Lõwwe walla otsa-, ätsa- ja tükimihe!"

Kange wald — eks ole?!

Enge on sündinud eelmises kirjelduses Lõwe walla otsa-, ätsa- ja tükimeestest selline kohutaw eksimus, et Walga maa-majesteedi esindaja kohale on tõstetud sots Wibo, kuna tegelikult seal istub sots Kala. Kuid suurt häda ka sest ei ole, sest wihuga püütakse mudasest weest ikka kalu. Pealegi on üks sots kosmopoliitiline nähtus ning niimoodi on siis ka täiesti ükskõik, kas ta nimi on Wibo, Kala, Kana wõi Rebane — peaasi, kui ta aga sots on! Ainult üks kama puha ei ole see mitte Peebu Kukele, kellele pole meeldinud sarnane etteaimamatu teotus, et teda on nimetatud ühe sotsi abimeheks. Olgu siis sinkohal õiendatud, et Peebu Kukk on ikka õigeusklik loguväljameeg ning pole ka ei sots Kalale ei ka Wibole mingisugune abimees, waid puhtal kujul nende wastane ning punast wärwi samawõhe kannatab, nagu kalkun punast ninarätti. Aga maawolikogu abijuhataja on ka siiski.

Aga üks ennaimamatu ja äraseletamatu kohutaw õnnetus on juhtunud siiski Poriweski mölder Ilisoniga, kes on ostnud omale kassi wiie sendi eest „Maalehe" ning käib nüüd Lõwe wallas majast maija ringi ja loeb seda ette inaühele, mis lehes on kirjutatud temast ja neist mustadest sõnninahkadest ning lubab nüüd otsekohe senatikohtusse kaewata ja eluksajaks Siberisse mõista lasta laaühe, kes tema nime nimetab koos mustade sõnninahkadega. Aga wana Kiiwiti Kütt on wõtnud siis südame rindu ja tema käest küsinud: „Et kule sina Poriweske mölder Ilisfun, mes kiran om ärafeleteda: Suure Jaani wäikse weli! Et tõeis om saanu sisk sil kirasõna, mis om piiblen üteldu kinde ülekohtulide kohta ja et sinnu om alandedu, nigu sinuge ammeliga oleks piibänn tettäme, kige maailma naaruks — siis alandè ennast ja üile mulle puhtast süamest, kuna wällä om tullu kik sin eesimise ja ristisõitmise: mis sa teiet selle musta sõnnikahage, mis sa mult ära rekwiirsit?"

Hillem tahame tulla Lõwe tegelaste juure tagasi.

P. S. Wabandust! — ühe tähtsa Lõwe walla kodaniku pidin peaaegu unustama — see on nimelt riigi metsawaht Kuus. Tal on wäga imelik omadus saalt mehelt pekki saada, ja peekkab siis wastutasuks sarnaks, kui kätte saab, küla koeri.

Ho-Ho.

Põhiseaduse muutmises seisak.

Riigikogu leidis, et põhiseaduse muutmisega ei tule kiirustada. Eelnõu uuesti komisjoni.

Riigikogu koosolek teisipäeval, 24. jaanuaril.

Teisipäewa õhtusel riigikogu koosolekul jatkusid läbiraakimised põhiseaduse muutmise kawa ümber. Möödunud neljapäewal anti aruandja nõudel eelnõu põhiseaduse komisjoni riigikogu paranduste üksikasjaliseks läbiarutamiseks. Wahepeal oli komisjon koos ja arutas läbi riigikogus tehtud ettepanekud.

Koosolek algas kell 5.20 min. õhtul. Juhatas abiesimees M. Martna. Sekretäri kohal sekretär J. Loosalu.

Enne päewakorrale asumist kannab sekretär ette riigikogu juhatuse otsused seaduseelnõude komisjonidesse andmise kohta.

Edasi annab juhataja sõna rkl. Kroosile (tehwik)

erakorraliseks teadaandeks.

Kroos astub kõnetooli ning algab nagu omal ajal kommunistid, kohe halwaksbanewa märkusega riigikorra kohta, öeldes: „Mulle on saabunud kiri nõndanimetatud Eesti wabariigi ...“ Kaugemale ta ei saa.

See haawaw märkus riigikorra kohta tutsub saalis esile suure pahameele. Põllumeeste ridadest hüüitakse: Wälja, wälja!

Juhataja hoiatab. Kroosil ei lasta enam kõnelda — ta peab lahkuma, ilma, et saaks ette kanda oma „teadaannet“.

Seejärel asutakse

põhiseaduse muutmise eelnõu

arutamisele.

Komisjoni aruandjad selgitawad komisjoni seisukohti riigikogus tehtud paranduste kohta.

Keskerakond juba kahtleb.

A. Kerem (kesker.) esineb arwamisega, mis päris wastamisi lähewad erakonna seniste ja eelmisel koosolekul peetud tema rühmakaaslase J. Tõnissoni kõnega. Kerem arwab, et põhiseaduse muutmise kawa ei tuleks weel panna rahwahääletusele, waid seda peaks weel kaaluma. Arwab, et muidu praegune kawa wõib kergesti rahwahääletamisel läbikukkuda. Teeb ettepaneku, anda eelnõu komisjoni tagasi.

Aruandaj J. Soots (põll.-asun.) ütleb, et komisjon on oma töö teinud põhjalikult. Põhiseaduse parandamine on üleriiklikku tähtsusega küsimus ja selle edasilükkamine päewast-päewa aitab suurendada meie raskusi.

K. Konik (kesker.): Mul ei ole seda tunnet, et see uus kawa suudaks kõikki rahuldada. Ei ole ka kõige parema tahtmise juures selged wahekorrad presidendi ja walitsuse, parlamendi ja walitsuse wahel. Ka jätab uus kawa wäga tähtsad küsimused otsustada hiljem eriseadusega. Praegune põhiseadus ei kanna seesugust ühtlast joont, millega rahwas peaks rahulduma, waid ta on weel wäljakujunemata kompromiss.

Kõneleja asub seisukohal, et

tuleks põhiseaduse muutmisega wiiwitada

nikaua — olgu see siis paar kuud wõi aasta — kui on tunne, et on leitud täiesti wastuwõetaw kawa.

K. Einbund (põll.-asun.) imestab eelkõnelejate seisukohtade üle. Siiamaale on paistnud, et põhiseadust tahetakse muuta, mille pärast isegi on kutsutud riigikogu kiiresti kokku, kuid täna kuuleme, et eelnõu tuleb siiski anda komisjoni tagasi, wõib olla, isegi aastaks! ..

Edasi kõneleja põhjendab neid seisukohti, mis põhiseaduse komisjonil olnud. Otsusi pole tehtud ülepeakaela, waid suure järelekaalumisega.

Ühegi rahwa põhiseaduse tekstid pole selgemad kui meie uus eelnõu. Rahwas wõiks selle julgesti wõtta wastu, ilma, et seda tarwis oleks weel aasta otsa kaaluda.

Kogu küsimus seisab praegu tahtmises.

K. Ast (sots.) toetab A. Keremi ettepanekut.

A. Leps (põll.-asun.) pooldab põhiseaduse kawa rahwahääletusele wiimist. Noomib sotsialiste ja leiab, et nende loogika käib umbes nii, nagu Juhan Liiwi jutus, kus mees Peipsi peal kiske kukkus ja ütles — „kurat, salad põhjas!“ Aga ärge arwake, et see on maa, waid wõib olla ka krokodili selg, mille peal teie seisate. (Naer.)

Leiab, et riigikogu põhiseaduse kawa on parem kui wabadussõjalaste oma. Kui aga see hiljemaks jääb, wõiwad põhiseaduse muutmise pooldajad hääletada wabadussõjalaste kawa poolt.

Seejärel tehakse waheaeg.

Wahe ajal wahetatakse elawalt mõtteid ühe ja teise küsimuse kohta. Üldiselt walitseb aga meeleolu, et

põhiseaduse muutmine jääwib siiski liig rutakiselt ja et ta ülepeakaela rahwa ette wiimine ei ole õige.

Koos waidlewad põhiseaduse muutmise pooldajad ja wastased. Arutatakse ägedalt ja katsutakse teistele „rääkida auku pähe“, sest, kes teab, wõib juhtuda ka teisiti kui paistab.

Wahe aeg wenib seeläbi pikaks.

Peale waheaega algawad uuesti kõnelemised.

Juhatab koosolekut M. Martna, sekretäri kohal J. Loosalu.

Th. Tallmeister (keskerak.) katsub kaitsta keskrühma üleöö sündinud meelemuutust põhiseaduse muutmise küsimuses. See ei olewat tulnud sugugi äkki. Ütleb aga, et isiklikult on ta põhiseaduse muutmise wastane, ja et ta on tahtnud esineda pikema kõnega, kuid rühm on keelanud talle selle ära, tahtes olla küsimuse otsustamise juures lojaalne. (Paistab, et rühm on keelanud kõnelejale ka oma tahtmise järele hääletamise.)

Wabadussõjalastel peaks lastama täie südamerahuga oma eelnõuga rahwahääletusel ära käia, ja siis alles esinegu riigikogu oma kawaga. Soowitab komisjoni andmist.

K. Einbund (põll.-asun.) tuletab weel meele põhiseaduse muutmisel silmas peetud asjaolusid. On arwestatud kõiki soowiawaldusi, mis tulnud wäljastpoolt. Omalajal oli rutt põhiseaduse muutmise järele ja riigikogu ei peaks oma autoriteedi pärast seda küsimust nõiiub teiste ringkondade pärast kõrwale jätma.

K. Penno (põll.-asun.) imestab selle üle, missuguseid wäiteid toob Tallmeister kawa komisjoni andmise põhjenduseks. Keskerakond on nähtawasti keelanud Tallmeistril wastu-hääletamise. (Wahelehüüe: „Seal rühmas ei tohi siis keegi oma südametunnistuse järele tegutseda.“) Sellepärast toob härra Tallmeister — et tal hääletada ei tuleks — põhjendusena eelnõu komisjoni andmise.

Tallmeister õiendab, et rühm seesugust otsust ei olewat teinud.

Õiendab weel üht-teist K. Konik, millejärele enam sõnawõtjaid ei ole.

Aruandja lõppsõnas selgitab weel komisjoni seisukohti ja soowitab eelnõu wastuwõtmist.

Seejärele tuleb hääletamine. Hääletatakse A. Keremi ettepanekut, anda eelnõu komisjoni tagasi uueks läbiwaatamiseks.

Selle ettepaneku poolt on 52 häält ja wastu 27 häält — sellega läheb eelnõu uuesti komisjoni ning riigikogu on oma enamusega otsustanud, et põhiseaduse muutmisega ei tule kiirustada ülepeakaela. Teiselt poolt see otsus aga näitab ka neid lahkhelisid, mis ilmsiks tulemas praeguses walitsuskoalitsioonis. Wõeti ju sügisel põhiseaduse muutmise küsimus tuliist-rutu üles eestkätt keskerakonna algatusel. Loodi tagantõukajaks isegi rahwuslik klubi, praegune riigikogu esimees kiirustas seadusekawa riigikogus arutusele wõtmisest jne. Nüüd see on lõppenud nüüd sellega, et need inimesed on nüüd jõudnud teistsugusele seisukohale kui nad olid alul.

Koosolek lõppes kell 9 õhtul.

„MAALEHE“

tellijate ja tellimiste vastuvõtjate nimed,

kes saavad autasuna raamatuid,

avaldatakse „Maalehes“ käesoleva kuu lõpul.

Meie hariduspolitika kõvas arvustuses.

Riigikogu rahaasjanduse komisjon asus tööle. Kolm koosolekut päevas riigi aruande läbiarutamiseks.

Õpetajate palkadeks 6 milj. krooni aastas.

Pärast jõuluwaheaega asus riigikogu rahanduse komisjon teisipäewal tööle. Asuti riigi 1931./32. aasta eelarwe täitmise ning kassa aruande läbiwaatamisele.

Aruande arutamisele asuti üksikute ministeeriumite kaupa. Et aruannet kiiremini läbi wõtta ja wõimalik oleks asuda riigi tulewa aasta eelarwe läbikaalumisele, otsustati pidada kuni kolm koosolekut päewas.

Keskmädalal peeti ka kolm koosolekut. Esimene koosolek algas kell 10 hommikul. Arutusel oli ja kutsus esile pikemaid arwustawaid waielusi haridusministeeriumi aruanne.

Leiti, et meie

koolipolitika on halb.

Eriti tehti etteheiteid nõrgale järelewalwele hariduaalal, mille tõttu wõimalikuks jaanud suured kuritarwitused riigi koolielus. Koolivõrgu korraldamisel ei ole peetud kinni omalajal koostatud kawadest, on tehtud igasugu ülekulutusi jne. Ka on õpetajate palgaseadus nii keeruline ja tehtud selle täitmisel wäga palju wigu, mis tagajärgil riigile toonud kulusid ja tekeldusi. Nõuti, et palgaseadust tuleks lihtsustada ja parandada.

Riigikontrolli esindaja poolt põhjendati neid nõudeid. **Praegu kulutab riik õpetajate palkadeks aastas terwelt 6 miljonit krooni.**

Riigikontrollil on praeguse koosseisu juures wõimatu üksikasjalikult kontrollida kõike asju. Siin peab ministeerium ka ise appi tulema ja ümberkorraldamisega aitama luua paremat korda.

Haridusministeeriumi aruande läbiwaatamine jäi esimesel koosolekul weel pooleli.

Teine koosolek peeti kesknädalal kell 1 päewal ja kolmas koosolek kell 5 p. l.

Riigi aruande läbiwaatamine 2. lugemisel loodeti lõpetada.

Rannamehel kadus hobune.

Möödunud nädalal läks kellegi Pärnupea rannamehel Lapal wiibides hobune kaduma, sel ajal kui ise kusagil kaupluses wiibis. Senised otsimised pole seni tagajärgi annud. Omaniku arwates langes hobune waraste saagiks. Kahju 80 krooni.

„Maalehe“ tellijaile

kes tellinud lehe vähemalt 4 kuu peale, on kõigile

„Uus Talu“ № 1, 1933. a.

välja saadetud 24. jaanuaril.

Võile juuremaks puudulik.

Laiuse piimaühingu koosolek.

Pühapäewal, 22. jaan., pidas Laiuse piimaühing erakorralist peakoosolekut, mille tähtsamaks päewakorra punktiks oli 29. skv. Tallinnas peetawale üleriiklikule piimanduse päewale saadikute walimine ja resolutsioonide wastuwõtmine.

Üksmeelselt leiti, et praeguse walitsuse poolt maksma pandud wõipreemiad ei too mingit olulist muudatust põllumehe seisukorda, kuna see on määratud ebaotstarbekohaselt. Nimelt ajal, mil kõige wähem piima saadakse, maksab riik juure 30%, kuna just siis, kui kõige suurem piimasaak on — suwel — peab leppima 5-protsendilise juuremaksuga.

Tähendati, et sarnane juuremaks pole mitte põllumehe aitamine, waid tundub pigemini mingi reklaamina, et — waadake, teie olete saanud! Imestati, miks ei ole weel juuremaks määratud piimale sel ajal, kui lehm ei lüpsa.

Peale elawate läbirääkimiste ja mõttewalduste asuti resolutsioonide wastuwõtmisele, milleks järgmised nõudmised üles seati.

Wõihind tuleb kindlustada 1. sordi wõil kr. 1.82 ja 2. sordi wõil kr. 1.75 kg.

Tulewad luua paremad turule toimetamise wõimalused, selleks tarbekorral otseühenduse pidamiseks oma laewaliin asutada.

Hindade komissari tähelepanu juhtida eksportööride praegustele suurtele wahelkasudele.

Kui need eeltoodud põllumeeste õigustatud nõudmised rahuldamist ei leia, wõetakse otsustamisele wõitootmise lõpetamise küsimus.

Kõik resolutsioonid tehti üksmeelselt ühel häälel ja nende esitajateks piimanduse päewal waliti A. Helm, J. Järwe ja J. Berg.

Enne wiimase resolutsiooni wastuwõtmist palus sõna ka üks koosolekul wiibiw kooliõpetaja (ta ei ole ühingu liige), püüdes näidata, et ei olewat mitte ilus, tulla sarnase lubadusega. Temale wastas põllumees A. Helm, kes tähendas, et kui riigiteenijate palga kärpimine päewakorrale kerkis, korraldasid need suuri protestkoosolekuid, ähwardades isegi streigiga. Miks ei wõi siis ka maarahwas oma eest wälja astuda.

Sellega ühinesid üksmeelselt kõik koosolijad ja resolutsioon wõeti ühel häälel wastu.

Majandusliku kriisi pöördepunkt on käes,

seda ütleb

Mussolini.

Pööre paremuse poole tuleb poole aasta jooksul.

Londoni „News Cronicle" kaastööline oli möödunud nädalal jutulajamise Itaalia diktaator Mussoliniga, mil puhul Mussolini awaldas oma arwamisi tähtsamate päewaküsimuste kohta:

Rahwuswahelises töötatööliste küsimuses on Mussolini arwamisel, et igasugune töötatööliste toetamine, ilma nendelt töö nõudmiseta, nii ehk teisiti, on hukkamõistetaw. Itaalias ongi talitatud selles asjas teisiti. Majandusliku kriisi tagajärjel tööta jäänud töölised juhitakse maale loowale tööle. Kõige pealt on püütud ajakohastada ja ratsionaliseerida Itaalia põllumajandust, ühtlasi on sellele lisaks sooritatud hulk üldkasulikke töid. Mussolini hüüdsõna on: „Tagasi maale!

Ülemaailmalise majandusliku kriisi kohta seletas Mussolini, et tema arusaamise järele on juba saawutatud kriisi haripunkt. Kuid paranemise märke ei awastata weel enne poolt aastat ja paranemine sünnib loomulikult pikkamisi. Ennem kõike on tarwis lahendada sõjawõlgade küsimus Ameerikaga ja kindlustada waluuta suhted.

Itaalia wälispoliitika kohta tähendas Mussolini, et tema loodab, et lahkarwamised Prantsusmaa ja Itaalia wahel õige pea kaowad. Itaalia ei taha sõda, ei maksa karta, et kired Itaalia ja Jugoslaawia wahel wõiksid häirida üldist rahu. Itaalia tahab kõige pealt elada rahus, et wiia lõpule oma siseriiklised uuendustööd.

Pliimaühingu rahakratt kohtu ees.

Kohus mõistis end. Wäike-Maarja wallasekretäri wangi.

Rakwere-Paide rahukogu arutas teisipäewal, 24. jaan., Wäike-Maarja piimaühisuse esimehe, end. wallasekretäri K. Rätsepa süüasja piimaühisuse 4300 krooni omastamises. Puudujääk selgus möödunud suwel. Rätsep oli wõikesportööridele saadetud wahekirjadele, millistes paluti wekslite wastu awanssi, lisanud peale allakirjutamist kõigi juhatuse liigete poolt weel sawal masina kirjutatult lause: „Raha palume maksta wälja ühingu esimehele Karl Rätsepale." Nii oli wahekirjast wanud wolitus ja Rätsep wõttis Tallinna wõttes raha wälja A.-S. Eimpaulilt 3600 kr. ning Piimaühisuste Liidult 1300 kr. Raha ta aga ühisusele edasi ei annud. Rawstamise ilmsiks tulekul andis Rätsep kindlustuseks talukoha obligatsiooni ning wallakwara ostu-müügi lepingu. Üheaegselt ilmnes ka wäiksemaid raiskamisi teistes organisatsioonides, kus R. oli juhatustes tegew, nagu ühispank ja tarwitajate ühisus. Hiljem tuli weel päewawalgele ka raiskamine wallawalitsuse rahades ning raamatute wõltsimine puudujäägi warjamiseks, mille tõttu ta sekretäri kohalt tagandati. Protsess selles asjas seisab tal weel ees.

Piimaühisuse rahaaraiskamise asjus mõistis kohus Rätsepa aastaks wangi ühes õiguste kaotamisega. Tsiwiilnõudmine jäi aga seekord weel otsustamata, kuna R., jäädes küll omais wõttes, waidles summa suuruse wastu, mistõttu talle anti tähtaeg tõenduste esitamiseks, kui palju puudujäägist on ühisusele tasutud.

Tapamajad tahavad liikmemaksu kogumisest vabaneda.

Et eksporttapamajade, kui ühistegelise ettewõtete ümber olekßid koondunud wõimalikult laiemad hulgad, siis wõeti eksporttapamajade faneerimiskawasse muuseas ka tingimine, et iga eksporttapamajale müüdud sea pealt arwatakse müüja liikmemaksuks üks kroon. See summa kantakse seamüüja arwele ja kui sellele ka järgnewate müükide puhul koguneb juba teatud suurem summa, omandab seamüüja juba eksporttapamaja liikme õigused ja kohustused. Ei soowi aga põllupidajad osamaksu täies ulatuses tasuda, langeb süsteemaksud ala eksporttapamaja kasuks.

See liikmemaksu sissekasseerimine põllupidajatelt, kes oma sigu eksporttapamajadele müüwad, on mõlemate poolte wahel alati seletusi ja arusaamatusi esile kutsunud. Ka ei soowi paljud põllupidajad tapamaja liikmeks astuda ja selleks ka liikmemaksu arwel ühe kroonised maharwamist lubada.

Seletuste wältimiseks soowitakse nüüd faneerimiskawa muuta ja põllupidajailt ühekroonilise maksude nõudmist ära jätta.

Järvamaalt.

Ööomajalisel warastati. Neil päewil wiibis Ambla wallas Peterimaalt pärit olew potikaupmees Filip Meltsun 25 a. wana. Oma koormaga jäi ta ööbima „Rätsepa" talus J. Adelbergi juurde. Hommikul aga selgus, et öösel oli potikoormast kadunud kahuna hulk häid pottei ligi 10 kr. wäärtuses. Potikaupmees süüdistab warguses perarahwast, kuna koorem oli öösel tinnise aiste taga.

Haawatud äkilaske elajavaenl. Politsei kaudu koostas protokolli Albu wallas, Alamma külas elawa Aug. Kuuli peale, kuna see oli olopaul puhul tarwitanud haawawaid äkilaske kontitaoks tegewuse lõpta. Otsjon oli Kuuli wallaswara üle, loiduuuurese mäalti maha küünitsis jalam.

Õllepudelis oli hiirepoeg. Türi laadaõhtul, esmasp., jõid paar türilast õlut kohalikus joshuwestis seltsi restoranis. Siis märkasid mehed, et ühes pudelis on midagi tuksisud, mis ei lase õllel wabalt wälja woolata. Tume pudeli wärw lubas aimata, et pudelis on wist mõni korgitükk, mispärast mehed jõid edasi. Siis aga lähemal järelwaatsel selgus, et pudelis on koguni hiire laip. See peletas meestel kohe õllejoomisetuju ära, ning mõned hallasid jälgist pildist oksele. Õllepudel, mis kandis „Saku" wabriku märki, anti politsei korraldusse ning asja kohta koostati protokol.

Türi malewkonnale waliti uus juhatus. Läinud pühapäewa õhtul pidas Türi malewkonna pealikute kogu oma koosolekut. Koos oli umbes wõerandsaba pealikut. Malewkonna juhatusse waliti malewkonna pealik K. W. Mikkelsaar, A. Karustrang, A. Koppel, K. Lepik ja J. Bach. Kukohta esimeheks waliti A. Karustrang, abiks J. Kunbewiita ning liigeteks J. Lehur, A. Männik ja M. Mänk.

Malewkonna kroonika koostajaks waliti K. Lepik ning albumi korraldajaks F. Siimann. Peale koosolekut oli omawaheline kooswiibimine seltside kodu ruumes.

Raske õnnetus lammutustööbel. Teisipäewal juhtus Wäätsa asunduses wana wiinawabriku lammutustööbel raske õnnetus. Nimelt jäi allakukkuwa müüri alla päewatööline August Päärson 28 a. wana, pärit Albu asundusest.

Virumaalt.

Alutagusele uus magistraalkraaw. Peetri wallas alustakse lähemal ajal magistraalkraawi kaewamisega, milliseks otstarbeks on loodud 1000 kr. krediiti. Magistraalkraawi pikkus on 4 klm. ja ta läbistab Kodraküla ja Miiaküla põllupidajate heinamaid. Töö wiiakse läbi hädaabitööde korras ja läheb tegelikult maksma 6000 krooni.

Warastati puid. Sonda-Mikkwere raudtee äärest Tudu jaama juurest on warastatud suurem hulgal küttepuid. Wargus on toimetatud öösel.

Kadrinas peeti laulupeo eelproowi. Möödunud pühapäewal peeti Kadrinas üldlaulupeo proowi. Kokku oli tulnud ümbruskonna 5 laulukoori üle 100 lauljaga. Eelproow õnnestus täiesti, sest lauljad olid wäga hästi ettewalmistatud. Eelproowi juhatas E. Rosenberg Rakwerest.

Simuna näitetrupp kaiwab kokku. Eesti Simunas on parim ja wood am rahwamaja ümbruskonnas, ähwardab lowelu tagurpidi minna. Põhjusena peab märkima asjaolu, et kõik paremad lawajõud wähehaaal Simunast ära laowad. Lähemal ajal wäheneb näitetrupp kuulsawasti kahe isiku wõrra, kes senini aktiiwsemaid töömehi olnud. Nendest üks, prl. H., abiellub, ja D. kawatsewat teenistuskohta wahetada. Kui Simunasse lähemal ajal uut „werd" juure ei tule, jääb lawaelu soikama.

„Hirmuwalitseja" Awanduse koolitalus. Awanduse põllutöökooli talu juhataja L., kelle wallandamisest kuuldused liiguwad, pidada nüüd talu töölistele, kes tema peale kaebasid ja rewidendi wälja kutsusid, wihaga oma „wõimu" näitama. Tööliselt R-il, kes kuwel haige olnud, arwestanud ta 50 päewa töötasu palgast maha. Teisi sunnib igapäew ilma lõunata 8 tundi wäljas töötama jne. Sarnast „wõimu"-näitamist peaks piirama.

Kes soovib

hakata vastu võtma „MAALEHE", „UUDISLEHE" ja „JUTULEHE" tellimisi, palutakse teatada oma elukoht ja aadress „Maalehe" talitusele Tallinn, Laiaskaevu tän. 9. Soovitav ära tähendada ka praegune amet või elukutse.

Tartumaa uudiseid.

Kuulsus tulewikku ja waradus. Möödunud aastal wiibis Kawildast pärit olew J. Kangur Kaunus O. Rätsepa juures, tagatsedes hiremandina. Hiremandi lahkudes leidis R., et ühes oli „läinud" ka tema rewolwer. Kangru juurest rewolwrit ei leitud, selgus aga, et ta oli selle tuttawale noormehele 3 krooni eest edasi müünud. Rahukohtunik, kelle juures asi arutusel oli, määras K-le, kes ka ennem mitmel korral warguste eest karistatud, 4 kuud wangistust.

Piimaühisused ühinewad. Walgjärwe piimaühisusel tekkisid raskused, mis ühingu edaspidise tegewuse küsitawaks olekß teinud. Kokku kutsutud erakorraline peakoosolek kaalus ühinemise wõimalust Otepää piimaühisusega ning leiti, et see soowitaw on. Ühtlasi otsustati ühingu warandus panüda P. K. „Estonia" wõlgade katteks.

Maameliikuse märgukiri. Hiljuti tegi Konguta wallawolikogu otsuseks mitte enam wäära walla lapsi oma koolidesse wõtta. Selle otsuse peale aga saatis maawalitsus protestkirja, milles märgitud, et nimetatud otsus ei ole seadusega kooskõlas.

Kaitsemalewa suusapäew Elwas. Kaitseliidu poolt korraldatakse 4. ja 5. weebruaril Elwas Tartumaa malewa ühine suusapäew, millest osa wõtawad 7 ümbruskonna malewkonda ühes naiskodukaitse jaoskondadega ja noorkotkastega. Ühtlasi peetakse samal ajal ka suusk-salgrettuurite pealikute kursused.

Meeril rohkesti salakütte. Meeri walla piirides asuwaidse Konguta wahikonna metsadesse on siginenud wiimasel ajal rohkesti jäneseid, mistõttu ka on tublisti kaswanud salaküttide arw. Wiimased liiguwad metsades üsna wabalt ringi, jättmata puutumata isegi eremetsi. Enamik salakütte on pärit naaberwaldadest ja ka Elwast.

Heinad ja küttematerjal hinnas. Waatamata asjaolule, et lume rohkenemisega põllumehed saawad alguse teha wedudega, püsiwad siiski heinad ja küttematerjal wõrreldes teiste ainetega, kõrges hinnas. Nii maksti paljudes kohtades Lõuna-Tartumaal ristikheintest 75—85 s. 16 kg., aru ja luhaheintest 45—55 s. Küttematerjalist on elawam nõudmine turwaste järgi, maksis koormast 3.50—5 kr., kuna puukoormast nõuti 3.50—4 kr.

Kui ei maksa kirikumakse, siis pole ka tarwis matta. Wiimasel Rõngu kirikunõukogul arutati küsimust, kas õpetaja wõi mõni teine kiriku ametikandja on kohustatud matma neid surnuid, kes pole õiendanud oma koguduse makse. Wõeti wastu otsus, et ei ole sunduslik. Õpetajale jäeti aga õigus neid makse tagant järele omaksteilt hõõe nõuda, kui ta siiski oma südametunnistuse järele on maha matnud mõne sarnase surnu, kes jäänud kogudusele wõlgu. Sarnane kord maksab meil praegu ka wäga paljudes teistes kogudustes üle terwe riigi.

Kudina wallas on terwelt 700 kodanikku, kes ei suuda tasuda oma makse. Missuguse rahapuuduse all praegu meie talumehed ja maainimesed kannatawad, sellest wõib otse kohutawa pildi saada Tartumaa Kudina wallast. Nimelt saatis kohalik wallawalitsus neil päewil konstaabli kätte suure paki pabereid, milliste järele see peab sundtäitekorras sisse nõudma kõiksugu makse, mille tähtpäewad juba ammu möödunud. Kudina wallas olla praegu terwelt 700 sarnast kodanikku, kes ägawad maksukoorma all ja ei suuda kuidagi wiisi enam tasuda isiku- ja kinniswara makse.

Saarel tabati puskariwabrik. Rõja korraldas Saare konstaabel Wiskewere külas keltegi Ounapuu juures läbiotsimise, kusjuures awastati täies hoos töötaw puskariwabrik. Politseile langes saagiks 3 liitrit puskarit, meskit ja täielik sisseseade. Tähendatud isik on wiinawalmistamise alal tuntud tegelane ja temal tuleb juba kolmandat korda selles asjas kohtu minna.

Ahi kallim kui maja. Praegu jõuawad lõpule endise Saare mõisa härrastemaja lammutamistööd. Tähendatud hoone oli üks toredamaid Tartumaal ja müüdi lammutamiseks ainult 1000 krooni eest, millise summa saab tagasi ainsast wäärtuslikust sealt ahjust.

Wedude hinnad harulbaselt odawad. Wiimastel päewadel lume rohkenemisega on maal tekind algust igasugust wedudega. Põllumehed on algust teinud küttematerjali ja loomatoidu wedudega, kuid leidub ka neid talunikke, kes teenistuse mõttes aigawad wedudega, kuigi weohinnad on praegu äärmiselt madalad ning mees ja hobune teeniwad waewalt 100 senti päewas. Wõrreldes eelmise aastaga, on weohinnad langenud ligi 30 protf. wõrra.

Kiapapa ja wõimees wastamisi. Hiljuti warastati Pursa wahtkonna metsas asuwast Zimmermanni laudatööstusest laudu, mis leiti läbiotsimisel kohaliku wäikekohapidaja L. juurest. L. ütleb aga, et ta wõimees J. lauad sinna toonud, kuna wiimane aga weerelab omakorda süü äiapapa kaela.

Pettis kaupa välja.

Kadrinas asuwa kaupluspidaja Jüri Balderi abikaasalt pettis keegi mees hiljuti koti suhkrut ja 1000 „Palm'i" paberossi. Kauba wõtja esitas wõltsitud allkirja, kellegi kaupmehe nimele, millega paluti kaupa wälja anda. Kauba koguwäärtus 52 krooni. Politseilisel juurdlusel selgus, et kauba wälja petjaks oli Wohnja wallas, Tõdwa-Kõnnu asunduses elaw Joh. Keern. Ülekuulamisel tunnistas Keern ennast süüdlaseks, ning andis paberossid wälja, kuna suhkru oli ta müünud Laekwere wallas, Malla külas elawale kaupmees M-le.

Läänemaalt.

Tuleõnnetus Piirsalus. Piirsalu wallas, Rõmma külas põles pühapäewa hommikul „Rõmme" talu maha. Hoone oli wana ja kinnitamata. Majaomanik Preilsaarkasema ise [illegible] ühes majas ja selle tõttu ei suudetud päästa ka seesolewat warandust. Tule ohwriks langes 1 hobune, 6 lammast, 12 kana, wankreid, põllutööriistu, kartuleid ja pahka. Tuli sai alguse küdewast ahjust, mis oli jäetud järelwalweta põlema.

P. Pesaküla haridusselts 25-aastane.

Polli-Peraküla haridusselts saab käesolewal kuul 25 aastaseks. Seda sündmust tahetakse kõigiti wäärilisel pühitseda.

Juubelipidustused peetakse 29. jaanuaril, millest osawõtma on palutud naaberorganisatsioonid esindajate kaudu ja haridusminister. Juubelipidustustes esineb Polli haridusselt „Tulewik" laulude ja näitemänguga. Polli Peraküla ühispiimatalitus annetas seltsile juubeli puhul tuumerettemiseks 40 kr. —st.

Lepasaares warastatakse hobused „paljaks".

Lepasaares on saanud hobusteriistade wargus pea igapäewaseks nähtuseks. Tihti pühapäewa ega pidu ei mööda, kus mõnd hobust ära ei „rööwita". Mõni päew tagasi warastati Vendi wmehel jälle uued hobuseriistad, jättes hobusele ainult waljad pähe, sel ajal, kui hobuse omanik Lepasaares wiibis.

Alutagusel loomatoidu puudus.

Käesolewal aastal ähwardab Alutagusel tulla loomatoidu puudus waatamata sellele et heinasaak oli keskmine. Rahapuudusel aga ei saa põllumees osta tänawu jõutoite ja selle tõttu on heinte ja põhu tarwitamine suurem kui harilikult. Heintest aga ähwardab talwe jooksul puudus tulla ja selle tõttu on hakatud juba nüüd loomatoidu muretsemisele tähelepanu pöörama. Loomatoiduks kawatsetakse talwe jooksul ära kasutada kartulitagawarad, kuna kartuliekspordiks on wäljawaated wähesed.

Luiste turbaühingu peakoosolek.

Pühapäewal, 22. jaanuaril, peeti Luiste wallas „Kariatse" talus Luiste turbaühingu aasta peakoosolekut. Koosoleku juhatajaks waliti J. Tammesson, protokolliaks J. Reeblich.

Ühingu juhatusest loosi läbi wälja lanenud Ed. Walker waliti tagasi, sama walitti J. Piin, J. Emma ja J. Allman rewisjoni liigeteks tagasi. Käesolewa aasta liikmemaksuks määrati 25 senti, peale selle on raha pent 1,80 kr. hektarilt.

Võrumaalt.

Weriora jaamateenijate elukoone lagunel. Weriora jaamaametnikkude elumaja on 1923 hiljuti ehitatud, kuid juba näitab ta lagunemise tunnuseid: kroswitud seinad praguneswad ja tuul ja külm puhub läbi suure kirwega ületehitatud seinade. Ehituse rewideerim komisjon ei leidnud mingeid puudust, waid kõik leiti olewat kõige paremas korras.

Omapärane kihlwedu Kasaritsas. Üks Kasaritsa Linnaste talupidajatest on lige hooletu ümberkäimises oma loomadega, kes hoolimata paarikümnekraadilisest külmast hoiab oma loomi lahtises rau-nis. Iga päew käib kogu kari poole kilomeetri kaugusel heinakuhjast sööma. Hiljuti wedas mees naabriga kihla, et ta siga sööb 3 nädala seaheinu ära, mida siga ka suure näljaga tegigi.

W.-Antsla asutatakse lugemislaud. „Meible" toimetuskonna poolt awatakse 1. weebruaril s. a. W.-Antsla „Pika" poeriiulasse lugemislaud ühes raamatukoguga.

Harjumaalt.

Põllumajanduslikud kursused. 26. ja 27. jaanuaril seisawad Rehatus, Was kilas, Ellamaa talus ahel põllumajanduslikud kursused, millised korraldab kohalik turbaühing. Kursustel esinewad: agr. A. Teslane — talu korraldus ja piimakarja pidamine, agr. A. Johanson — rohumaade korrastamine. Päewal antakse kirjaskasutuse alal tegelikkude tööde näol praktilist näpunäiteid.

25.—27. jaanuarini peawad loengud Kadu koolimajas J. Talman — loomakaswatusest ja Pedaw — sealaswatusest.

28. ja 29. jaanuaril räägiwad samad mehed Saarnaküla asunduses samadel teemadel.

Tallinna pedagoogilisele muuseumile toetust. Harju maawalitsuse haridusosakond otsustas Tallinna pedagoogilisele muuseumile (Harjumaa koolide) toetust määrata 250 krooni.

Külm teeb koolitööle takistust. Maakoolides puudub wiimastel päewadel suurte külmade tõttu koolidest palju lapsi. Mõnel pool ei saa selle tõttu jatkata isegi koolitööd. Senini haigestumisi pole juhtunud ja ilmade paranedes wõib loota koolitööde korrapärast jatkamist.

Töötatööliste arw kaswab. Tallinnas oli 24. jaanuaril registreeritud [illegible] 2637 meest. Hädaabitöö töödele on seal saadud paigutada kõigest 2620 inimest. Päewa jooksul registreeriti töötuid weel juurde 81 meest ja 34 naist — kokku 115 inimest. Töötatööliste arw kaswab iga päewa jooksul kohutawalt, kuid tööpakkumisi on ainult mõned üksikud. Kõik need inimesed sahawad

Maapidaja kiri „Maalehele".

Rahva raha loobitakse tuulde.

Imelikud teeparandused Läänemaal.

Praegusel ajajärgul, mil kogu rahwast rõhub üldine kitsikus ja raha puudus, rahwa seast hoopis „kadunud" olewat, sest kuigi seda saadakse — siis juba niiwärd wähesel määral, et sellest ei jätku isegi wajalikemateks wäljaminekuteks.

Üldist imestust äratab aga kogu rahwa seas mõne asutuse tegewus ja otse pillaw raha wäljalaopimine. Olgugi, et need hädaabitööde summad puuduwad olewat ja sellega püütakse töötutele wõimaldada tööd, kuid seal juures peaks seda silmas pidama, et tehtud töö oleks loowtöö, millisest ka kasu oleks: on ju naeruwäärne, kui tööd korraldatakse seal, kus seda tarwis ei ole, ja sealjuures unustatakse muud tarwilised tööd.

Rahwa seas räägitakse anekdootidena igasugust merekallaste täitmist, kus need iial täis ei saa, sest meri jõuab rohkem uhtuda ja teisel aastal on jälle töötatöölistel tööd. Nüüd on sarnased kilpla tööd otsaga ka maale jõudnud. Ajal, mil mõnes teed on läbipääsmatus seisukorras ja wajaks tõelist parandust, selleks, ei ole summe, aga wägede otsa, kus keegi ei ole iial wett näinud, kaewatakse kraawe ja seda tehtawat selleks, „et talumehed maanteed üles ei künnaks".

Nii on Läänemaal mitmel pool Kilmas tunrejooneliseks 1. kl. teede korda seadmised. Aetakse sihte, kaewatakse kraawe ja suhtakse maanteed hoopis uuest kohtadest läbi. Praegu käiwad niisugused tööd Taebla walla, Palli küla piirides. Sellel kohal teeb maantee wäikese käänaku ja nüüd on asutud selle käänaku õgwendamisele. Olgu tähendatud, et sellel kohal tee oli kaunis hea ja liiklumine ei olnud kuigi suur, milline oleks nõudnud tee uuest kohast läbiajamist. Sellegipärast on aga leitud see tarwilik olewat ja töö käib siin mitmekümne inimesega. Arwatakse, et selle tee uuest kohast läbiajamine läheb maksma tuhandeid kroone, sest ehitatakse nagu linna, kus ametis mitmesugused masinad ja ametmehed. Et see töö wäga wõõrastaw, siis käiwad ümberkaudsed elanikud hulganiste seda „tühja tööd" waatamas. Imestatakse, kus sellwal ajal rahwa raha maetakse. Ka möödaminejad teekäijad seisawad ja imestawad, kus suurtele saksatele autoteid korda seatakse, et kihutamisel talumeeste hobuseid alla ajada.

Wiin kättesaadawamaks.

Mundetakse alkoholiliste jookide müügi ja ärimaksu seadust.

Riigi piiritus ja viin koloniaalkauplustesse müügile.

Maksuwalitsuses on majandusministri korraldusel asutud wäljatöötama alusid wiinamüügi ümberkorraldamiseks, nagu seda walitsus põhimõtteliselt otsustanud. Nimelt tahetakse wiinamüügi load anda linnades 2. järgu koloniaaläridele, maal kõigile äridele, ühtlasi tahetakse kaotada ka linnawalitsuste eesõigus linnades wiinakaupluste awamiseks.

Ühes wiinamüügi õiguse laiendamisega on kawatsus muuta ka õllemüügi korda nõnda, et õlut wõiksid müüa kõik 3. järgu ärid.

Uue müügikorraldusega tahetakse seda kätte saada, et

riigi wiin ja piiritus teha rahwale kättesaadawamaks.

Praegu on riik oma kaubast teinud nagu mingi pühaduse, mida kodanik ainult suure waewaga kätte saab paarist-kolmest wiinapoest linnas, mille eest pühade eel ja laupäewiti tuleb seista karistuseks wikas sabas.

Salawedajad on sellest tunnud alati rõõmu, mis on wähendanud riigi wiina tarwitust ka tundwalt, sundides inimesi salapunktidest ostma salapiiritust.

Müügi ümberkorraldamine on sündinud eestkätt riigi fiskuse huwides.

Kahtlemata leiab riigiwiina ja piirituse edaspidine awaram müügikorralduse kawatsus

suurt wastuseisu karsklaste ja ka restoraatorite poolt.

Wiina ja piirituse ning õlle awar wabamüük wähendab kahtlemata nende läbikäiku.

saada aga loetuit, milleks riigil tuleb päewa jooksul maksta suuri summe.

Hädaabitöödeks 39.000 krooni. Teedeministeeriumi poolt määrati randteewalitsusele 39.000 krooni randteel pooleliolewate hädaabitööde lõpetamiseks.

Küsimusi ja wastuseid

Küsimus: Oman Eesti Wabariigi 1920. a. wõidulaenu pileteid, millede wõitusid mul polnud aega jälgida pikemat aega. Piletile on trükitud, et wõidud ja kustutussummad, mis 10 aasta jooksul peale loosimist wälja ei ole wõetud, jääwad Riigikassa omaks. Kas on olemas wõitude kohta mingit üldnimekirja ja kust seda saada? Kas on mul weel wõimalik wõitusid ja kustutussummasid kätte saada?

„Maalehe lugeja nr. 9581.

Wõidud ja kustunud piletite eest maksmine toimub nende eest, mille tähtpäewast pole möödunud 10 aastat. Nii Teie wõite wäljawõtta kõik wõidud, mis 1923 aastast peale on Teie piletitele langenud.

Wõitude nimekirjad saate Eesti Panga osakondadest.

Küsimus: Ostsin 1928. a. asundustalu eesõiguse, kuid nüüd sahawad wõlgnikud seda wõlgade katteks ära müüa. Olen Eesti wabadussõjast osa wõtnud ja haawata saanud. Kas saaks kusagilt uue koha selle asemel ja kuidas oleks seda wõimalik saada?

„Maalehe" lugeja Nr. 12453.

Teie tahate saada, nagu nähtub Teie kirjast, maa jagamisel asunduskohta. Selleks peate Teie järelkuulama, kus sünnib järjekorraline maade planeerimine, ja esinema põllutööministeeriumile sooviga maad saada.

Kui wabadussõjast osawõtnu, on Teil eesõigus teiste maasoowijate ees.

Koeru kogudusele uus juhatus.

Koeru koguduse uus nõukogu oma wiimasel aasta koosolekul walis kogudusele uue juhatuse järgmises koosseisus: esimees Mart Kärme — Kapust (endine), abiesimees Johannes Bauer — Korrast (uus), laekahoidja Martin Weeber-Kreutsmann (wana), kirjatoimetaja õpetaja A. Pähn (endine), abikirjatoimetaja Aleksander Ellermann (endine), ametita liige — Aleksander Muhkat — Wäinjärwest, (uus).

Maksudewalitsuses on uue müügikorralduse sisseseadmiseks ümbertöötamisele wõeti alkoholiliste jookide müügi seadus ja ärimaksu seadus. Selle tööga loodetakse lõpule jõuda paari nädala jooksul. Seejärel esitatakse wastawad seaduste mundatustega riigikogule. Wõib eeldada, et need eelnõud kutsuwad esile suuremaid waidlusi, enne, kui uus müügikorraldus sundetakse maksma panna.

Põllumajandusseaduste erimaksude eelarwed walitsuses.

Neil päewil põllutööminister esitas walitsusele lina- ja linaseemne wäljaweo erimaksu tulude ja kulude 1933/34. aasta eelarwe, tasakaalustatud kr. 12187,54 peale. Käesolew summa moodustub kr. 7.575 erimaksu tulust, kr. 250 lina standartproowide müügist saadud ja eelm. aasta eelarwe ülejääk kr. 4.812,54. Erimaksu eelarwes on nähtud ette kr. 600 toetuse andmine põllutöö- ja kodumajanduskoolide õppe standartproowide muretsemiseks ja põllutöökojale linakaswatamiseks kr. 1067,54.

Weši takistab Kaiu-Karitsa jõe süwendamist.

Kaiu-Karitsa weeühing sai 1932. a. sügisel hädaabitööde fondist toetust 1500 kr. ja jaanuaris lisa 500 kr. ning kaks summa on määratud. Selle rahaga kaewati tänini 40—50 tööinga harukraawe, kuid nüüd kawatseti alustada jõesängi süwendust. Kuid waatamata tammidele ei taha weši kuigi alaneda. Takistab asjaolu, et jõgi on wäga ummistanud mõned kilomeetrid eemalt, Ingliste maa sees. Nüüd on weeühing raske küsimuse ees, — kas peab tööga algama koguniste wõõra walla maast, kuid selleks aga puudub raha.

Kirjawastuseid.

O. E. „Rehe" kirjatalu. Watta p. ag. Saakke kawwitawamat materjali.

O. L. Wändra alew. Jätkake kaastööd.

„Tasari neetud kalliskivid".

Kelmid arvestasid õieti, et kõik Claire Halli elanikud lähevad otsima kadunud baronetti. Siis on neil lossis tegevusvabadus.

Nüüd teadis Cartery täpselt nende plaani. Higitilgad tulid tema otsmikule. Kui nad leidsid salalaekad ja said oma kätesse Roxenheimi pärlid, Bernalandi opaalid ja muud kallihinnalised aarded, mis olid seal peidus! Cartery ei hoolinud nüüd enam sellest, kas teda politsei otsis või mitte — ta pidi igal juhtumil minema Claire Halli. Ja kohe. Cyrienne'i mured olid suuremad kui neiu ise teadis aimata.

*

Cartery sõitis üüriautoga Claire Halli poole. Umbes kilomeeter lossist eemal saatis ta auto tagasi ja hakkas jalgsi edasi minema. Jõudnud pulesteele, hiilis ta väga ettevaatlikult edasi, ja jõudnud viimaks hekini, hakkas otsima sama auku, mille kaudu ta möödunud ööl oli pugenud parki.

Pargi väravaid valvasid muidugi politseinikud. Sellepärast pidi Cartery olema väga ettevaatlik ja osav, kui ta tahtis nende nägematult jõuda lossini. Ka pargis võis olla inimesi, kes seal ikka veel kadunud sir Elroydi otsisid.

Kuid Cartery tegi siiski vea. Selle asemel, et minna ümber puhmastiku ja otsida varju lagedalt, läks ta läbi põõsastiku. Äkki jäi ta hirmunult seisma. Neli meest tõusis tema lähedal püsti ning hakkasid pikkade keppidega mahalangenud lehtedes sorima. Cartery taipas kohe, et mehed olid lamanud kõhuli maas. Nende tuhnimine lehtedes oli vaid simuleerimine. Mehed vaatasid Carteryle altkulmu pilkavalt otsa ning üks nende hulgast küsis:

„Noh, kas leidsite ta üles?"

Noormees raputas eitavalt pead.

Cartery vaatas uurivalt seda meest, kes oli temale kõige lähemal. Kus oli ta näinud seda meest? Kus oli ta näinud seda inetut nina ning suuri kõrvu?

76

„Jah."

Cartery riputas toru konksule ja oli väga rõõmus.

„Chris, mu poiss," ütles ta endale. „Ta on kuninganna, ta on ingel — jumalanna! Tema astus sinu eest välja, tema luiskas detektiivile! Tõepoolest, ta peab sinust suurt lugu. Ja homme tuleb ta sinuga lõunatama. Ta tahab sind näha. Mis sa ütled selle kohta vanapoiss? Patsuta endale kord õige ise seljale."

Ta võttis nüüd vanni, riietus ning kaalus siis olukorda. Enne kõike pidi ta toimetama kindlasse kohta juveelid. Ta ei võinud ju neid kaua enesega kaasas kanda. Peale selle uurivad Scotland Yardi inimesed tema asukoha õige pea välja.

Ta vaatas oma toas ringi. Kuid see oli harilik võõrastemajatuba ning selles polnud mingit võimalust millegi peitmiseks — nii et vilunud silm poleks seda üles leidnud.

„Tal oli nüüd kahju, et ta oli Bosworthi smaragdid võtnud kaasa. Need tähendasid ju suurt hädaohtu nii temale kui ka sir Elroydile.

Kuid leidlikud pead leiavad ikka mõne päästetee. Kui Cartery oli ajanud oma habeme, teadis ta mida teha. Ta valmistas mõlematest juveelide kastikestest kaks pakki ja mässis need paberisse ning sidus siis nööriga kinni. Siis läks ta postkontorisse ning andis need pakid oma nime peale sisse. Seda manöövrit võis ta korrata nii sageli kui ise tahtis, sest inglise postkontoris on pakid sama kindlas kohas kui Inglise Pangas.

Samal päeval sai ta lehest uusi teateid Claire Halli sündmustest. Seal areneb draama edasi. Sir Elroyd Horle kadus saladuslikul kombel.

Arstid olid korralduse teinud, et ta jääks pikemaks ajaks voodisse. Tema juure kutsuti valvama elukutseline halastajaõde.

Sir Elroyd oli lamanud mõned tunnid vaikselt. Siis oli ta aga tõusnud voodist ning hakanud riietama. Õde katsus teda selles küll takistada, kuid ei saanud. Sir

73

TURG

Tallinna turg

23. jaanuaril 1933. a.

Turul kauni rohkesti rahwast, mis tingitud teenistuse paranemisest.

Liha. Seoliha terwe ja wiisi 42—48 s. kg., sealiha wäikemõõdul 50—65 s. kg., soolatud sealiha 55—60 s. kg., suitsutatud searaiw 70 s. kg., suitsusink 100—130 s. kg., loomaliha wäikemõõdul 22—45 s. kg., wasikaliha 27—45 s. kg., lambaliha 40—55 s. kg., kanased 125—135 s. kg. tükk.

Linnud. Kalkunid 120—185 s. kg., haned 110—125 s. kg., pardid 165—220 s. tükk, kanad 90—150 s. tükk, tedred 145—165 s. tükk.

Kanamunad 11—12 s. paar.

Piimasaadused. Meiereiwõi 110—115 s. kg., laanawõi 130—135 s. kg., piim 9—11 s. liiter, kohupiim 25—30 s. kg., hapukoor 85—90 s. kg., juustud 60—150 s. kilogramm.

Teraviljasaadused. Nisujahu 13 s. kg., peenleib 29—30 s. kg., sepik 35—38 s. kg., sai 31—45 s. kg. sepikutahu 20—23 s. l., odrakahu 15—16 s. l., tangud 17—18 s. l., kruubid 18—20 s. liiter.

Mesi 60 s. purgiskis 150 s. kg.

Juur- ja aiawili. Kartulid 50 s. 20-liitrilise mõõt, wärske peakapsad 5—6 s. kg., hapukapsad 8 s. liiter, 10—12 s. kg., kaalid 7—8 s. kg., peedid 12 s. kg., porgandid 10 s. kg., 5—6 s. l., sibulad 23—25 s. liiter.

Kalad. Wärsked räimed 25—30 s. kg., kilud 30 s. kg., Peipsi tindid 20 s. kg., ahwenad 35 s. kg., haugid 40—55 s. kg., lohed 55—75 s. kg., wimmad 35 s. kg., särjed 25 s., latikad 30 s. kg.

Seened 25—40 s. l., jõhwikad 18—20 s. liiter, õunad 10—14 s. tükk.

Seened 25—90 s. liiter.

Puud 4,5—6 krooni koorem.

Uuendage „Maalehe" tellimisi

Pärnu turg.

Liha. Hinnad terwe ja poole looma wiisi — sealiha 40—48 s. kg., lambaliha 25—35 s. kg., loomaliha 15—25 s. kg., wasikaliha 23—30 s. kg.

Kanamunad 10—12 s. paar.

Linnud. ElusKanad 50—100 s. tükk, tapetud kanad 40—90 s. tükk, tapetud kalkunid, puhastatud — 250—350 s. tükk, tedred 85—125 s. tükk.

Piimasaadused. Röörpiim 7—8 s. ltr., hapupiim 3—4 s. l., wõi 110—125 s. kg., kohupiim 20—25 s. kg., hapukoor 75—80 s. kg., juustud 50—125 s. kg., rõõsk koor 70—75 s. kg.

Teraviljasaadused. Nisujahu 12—18 s. kg., segajahu 8—10 s. kg., kaer 5—6 s. l., oder 7—8 s. l., läätsed 18—20 s. l., herned 20—22 s. l., nisupüül 30—35 s. kg., liht-nisujahu 20—23 s. kg., kaerajahu 8—10 s. kg., tangud 14—15 s. l., kruubid 18—20 s. kg.

Juur- ja aiawili. Kartulid 100—120 s. wakk (wakk), kapsad (wärsked) 4—6 s. kg., hapud kapsad 8—9 s. l., sibulad 20—25 s. l., porgandid 8—10 s. kg., kõrwitsad 14—15 s. kg., seened 17—20 s. l., mesi 125—130 s. kg., peedid 3—4 s. tükk, hapud kurgid 3—7 s. tükk.

Kalad. Ahwenad 25—35 s. kg., lohed 55—65 s. kg., hawid 25—35 s. kg., angerjad 110—125 s. kg., särjed 18—20 s. kg., wimmad 25—30 s. kg., snitkurdimed 6—7 s. kümme, soolasilgud 13—15 s. kg.

Heinaturg. Kaerapõhk 1,5—2 s. kg., ristikheinad 4—5 s. kg., timut 4—5 s. kg., aasahein 3—3,5 s. kg., metsahein 2—3 s. kg., rukkiõled 1,5—2 s. kg.

Puuturg. Kasepuud 600—800 s. koorem, segapuud 300—450 s. koorem, kuused 400—650 s. koorem, haab 15—20 s. kubu.

Räpinas warastati linu.

Hiljuti warastati Räpina walla Ratala as. talupidajal Jaani Kriaulsonil kuivatatud aidast 48 kg. (3 puuda) linu. Kahjukannja kahtlustab warguse kaasteadjana wäimeest, kes ka seal elab ja äimaga just kõige paremas wahekorras pole.

Karksi bürokraadi wõimuses.

Tänapäew oleme küll wabad parunite ikke alt, kuid leidub siiski meie oma keskelt wõrsunud inimesi, kes taotlewad sinkwerelise aadli kombeid.

Üks sarnastest, kes on omanud ümbruskonnas oma wõimutsemisega omapärase kuulsuse, on Karksi metsaülem Ed. Olas. Metsaülem, kes elab Karksi mõisas, sulges oma sunnatulekul kõikide meelepahaks läbi pargi wiiwa tee, mille tõttu inimestel tuleb mõisa juurest läbi sõites teha 2 klm. pikkune ring. Endise lossi mõisa pargi muutis metsaülem oma karja kopliks, mis nüüd loomadest sõtkutud ja tallatud. Samuti sulges metsaülem Tauga asunikkude karjatee, mistõttu jäi metsakultuurikas. Asunikud sõitsid aina eest ära, kuid metsaülem kaebas nad kohtusse. Kohtus said asunikud õiguse, nii et täiesti mahawisatud on raha, mis kulutati metsakultuuri asutamiseks. Samuti sulges ta oma wõimu demonstreerimiseks Poski mägedes asuwa laskekiru, põhjendades oma teguwiisi, et pääsukuulid riiwawad puujuuri. Samuti on palju muidki sekeldusi, mis annawad kohalikkudele elanikkudele põhjust tõsiseks nurinaks.

Abja manulistepidajad „kohtus"

Küll on nüüd kihinat ja kahinat Abja kohal, selle „manuliste wärgi" pärast. Wäärnähe ei saa osaks ainult oma rahwa harjutust, ta kandub kiriku kantslisse, ajakirjandusse ja nüüd wiimaks näitelawale.

Et pilkikult rahwa ette kanda Abja wanapoissi ehk naisest lahutatud manulisepidajat ja manulist, selleks korraldas Abja haridusselts hiljuti seltskondliku kohtu: „Hans Juss ja tema manuline". Tegelastena esinesid Mõisaküla noored adwokaadid: peakohtunik w. adw. M. Kask, prokuröriks — adw. abi Kohjus, kaitsjateks adw. abid Sõrmus ja Marik; peale selle 8 kohtu liiget — nimekamaid seltskonna tegelasi. Waatajaid oli kogunenud ligidalt ja kaugelt — rummikas saal tungil täis.

Süüdistusakti järele alandab sarnane ebamoraalselt kooselu üldist tasapinda seltskonnas ja rida teisi wäärnähtusid. Ka tunnistajad rääkiwad suuremalt osalt kaebealuste kahjuks, kuid tunnukse ka ette, et üks abjak, kes abielus naisega põrmugi läbi ei saanud, kohtlewat „manulist" õrnalt ja koostalt!

Huwitawam osa kohtust oli siiski „prokuröri" süüdistuskõne, kuna muidu palgati kaitsjate juures loowiha jätke.

Kohtuotsuse-mine wõttis aega mitu tundi ja otsus rääkis kaebealuste kahjuks. Wiimastel jäi ka aega kahe nädala jooksul edasi kaewata, ehk paari ligema kuu jooksul abielluda.

Kas nüüd sellegipärast keegi Abja manulisepidaja oma „kõlwatut elu" manulisega jätab?! Need manuliste pidajad on ju omajagu „kawalerid" — ega asjata nad ütle, et wirtiuspidamine tasub mitmewõrra!

Osaw trikk rahateenimiseks kriisi ajal.

Et ka kriisiajal wõib raha teeniba samala muidu, seda näitab kujukalt järgmine lugu:

Wõrumaal, Mõuge ümbruses, on haagu wõtnud igasugusste tantsuõhtute korraldamine, kus peamiseks tõmbenumbriks on mõne asja loosimine. Tawaliselt on selleks mõni wana taskukell, kohwer jne., mille wäärtus waewalt 2—3 krooni. Loosimisel tood aga sellinne asi omanikule sisse mõnikord 10—15 krooni. Kuna sarnase äri ajajad kannis hea „summärgiga" on ja tantsuhimulisi küllalt leidub, ei wõi nad oma „äri" halwasti minevu üle kurtuai nuriseda.

Suur tung kodumajanduskooli.

Tarwidus kutseharidus järele näib järjest suurenewat, mida kinnitab kodumajanduskoolidesse olew suur tung. Hiljuti alanes Wana-Antsla kodumajanduskooli uus õppeaasta. Koolisoowijaid oli registreeritud wiiekümne ümber. Kuna aga kool suudab wastu wõtta ainult 30 õpilast, pidi mujust jääma ootama järgmist õppeaastat.

Teadaanne.

Käesolevaga teen teatavaks kindlustus-perele ja esitajatele, et Tapal Kesk tän. 7 (aue kiriku taga) **on 20. skp. avatud** Ühisteeline Kindlustusselts **„TALU" Tapa raiooni peaagentuur.**

Palume lahkesti külastada kind.ustusasjus agentuuri.

Ü. K.-s. „TALU"
Tapa raiooni peaagentuur.

Nõo Känni poes

müüb „Uudislehe" ja „Jutulehe" üksiknumbreid
prl. **M. Tamberg.**

KA·k „TAPA SÕNUMETE" tellijaid **palume** **segasti pikendada** oma tellimisi

1. veebruarist

Kuna ehimade ilmade tõttu esitatel liikumine raskendatud, palume tellimised tarvudu lähemas postiagentuuris ehk toitmuses. Tapal, Jaama tän. 10. **Talitus.**

Soovitakse

müüa ja osta talusid ja majasid

Teateid saab igal ajal „Tapa Sõnumete" toimetusest, Tapal Jaama tän. 10, pk. 34. Kirjalikkudele järelpärimistele lisada 25 senti kirjamarke vastuse jaoks.

Korralik neiu, oskab keeta ja õmmelda, tunneb ka kõiki talu tööd, **soovib**

TEENIJAKS

Palun teatada kuni 1. weebr. Kirjade andr.: Järwa-Madise tarw. ühil. Arawete E. Palm.

Harjumaal

võtab „Maalehe", „Uudislehe" ja „Jutulehe" tellimisi ja kuulutusi vastu hra **Johannes Pauls.**

Tallinna raadiojaama saatekawa.

Reedel, 27. jaanuaril.

17.45 heliplaate ja reklaami. — 18.00 wälismaisi päewauudiseid. — 18.15 lastetund. — 18.45 kodumaisi päewauudiseid. — 19.00 Eh. Laaman: Eesti iseseiswus Wariisi rahukonwerentsil. — 19.30 ülekanne Tartust. — 20.05 kontsert. Juh. mb. Ark. Krull.

Laupäewal, 28. jaanuaril.

17.45 heliplaate ja reklaami. — 18.00 wälismaisi päewauudiseid. — 18.15 heliplaate. — 18.45 kodumaisi päewauudiseid. — 19.00 dr. Wilhelm Blacheri saksakeelne loeng: Etwas über Krankenpflege. — 19.30 E. Jalak: Nädala wälispoliitiline ringwaade. — 20.00 ülekanne Tartust. — 20.05 kontsert. Juh. mb. Ark. Krull. — 21.15 wana tantsumuusikat. — 22.00 Moodsat tantsumuusikat.

Tartu raadiojaama saatekawa.

Reedel, 27. jaanuaril.

17.45 heliplaate ja reklaami. — 18.00 ülekanne Tallinnast. — 19.30 eraloeng dr. K. Lellep: Wastastikune wahekord kehatüübide, temperamendi ja haiguste wahel. — 20.00 ilmateade ja ajanäitaja-teenbus. — 20.05 ülekanne Tallinnast.

Laupäewal, 28. jaanuaril.

17.45 heliplaate ja reklaami. — 18.00 ülekanne Tallinnast. — 20.00 ilmateade ja ajanäitaja-teenbus. — 20.05 ülekanne Tallinnast.

Sausti asunduses

Kurna vallas

võtab „Maalehe", „Uudislehe" ja „Jutulehe" tellimisi vastu härra **Ants Sommer.**

Elroyd koostas oma riietuse väga imelikult. Särgid tundusid temale väga värvitaestena, sellepärast tõmbas ta endale selga rähnilise pyjama. Kraed ta kaela ei pannud, küll sidus ta endale kurgu alla musta kaelasideme, mis tal rippus kaelas nagu tükk nööri. Veel kandis ta triibulisi püksc ja kaht vesti. Üks vana flanellkuub täiendas tema ülikonda. Siis lahkus ta toast. Halastajaõde läks talle silmnäolt järele. Sir Elroyd oli kaotanud orienteerimisvõime oma majas. Lõpuks jõudis ta välisukseni ning läks parki. Seal kõndis ta nähtava heameelega lillepeenarde vahel. Eriti meeldisid temale kirjud lilled. Kohe taetati asjast telefoniteel arstidele. Need olid väga rahul sir Elroydi ülestõusmisega. Nad ütlesid, et see tähendab haige tagasitulevat huvi oma ümbruse vastu ning käskisid haige jätta rahule. Kui ta väsib, siis käskisid nad ta viia tagasi voodisse, et ta magaks.

Baronet jäeti nüüd iseenda hooleks ning õde läks üles, et vähe korraldada haige magamistuba. Vahetevahel vaatas ta aknast välja parki, et näha, mis teeb haige all. See jalutas ikka veel lillepeenarde vahel.

Kui ta aga vähekese aja pärast uuesti alla vaatas, polnud sir Elroydi enam näha. Õde ruttas alla aeda, otsis läbi terve pargi ja teatas siis haige salapärasest kadumisest teistele. Nüüd otsiti teda veel mitu tundi, kuid ei leitud. Arvati, et, võib olla, pöördus sir Elroyd pargist välja maanteele, ja teatati kadumisest kõigile ümbruskonna politseijaoskondadele, kust saadeti otsijad välja. Kuid kuni õhtulehtede ilmumiseni polnud kadunud mehest midagi kuulda. See oli seda imelikum, et tema omapärane riietus oleks pidanud kohe silma torkama.

Cartery laskis lehe langeda.

Horle ei võinud ise ära põgeneda, selleks polnud tema mõistus küllalt korras. Ta viidi vägivaldselt minema — see oli enam kui selge. Ta viidi ära mõne kelmi poolt. Kuid kes see võis olla?

Cartery silitas mõtlikult oma lõuga.

Alul arvas ta, et Manello. Oli ju tema see, kes möödunud ööl oli tunginud lossi, et varastada Vantine'i teemante. Kuid milleks oleks hispaanlane baroneti ära viinud, kuna ta ju väga hästi teadis, et see polnud enam kalliskivide omanik?

Võib olla, mõni teine salga liige? Carteryl polnud aimugi, kui palju kelmid üldse sir Elroydi kohta teadsid. Oli ju hispaanlane alati nende ja sir Elroydi vahel sidet pidanud. Kuid, võib olla, teadis siiski mõni nende hulgast, kes oli sir Elroyd? Kindlasti olid nad kuulnud ka Vantine'i-teemantidest. Slugge Williams oli ju see mees, kes pidi kalliskive Londoni tänaval valvama. Keegi kelmidest ei teadnud, et kalliskivid olid juba uue omaniku käes. Nad teasid ainult seda, et Dubois oli jäänud auto alla ning et kalliskivid olid mr. Dimble'i käes. Kuid nad teasid kahtlemata, et mr. Dimble ja Cartery olid läinud Claire Halli.

Võib olla, olid nad kuulnud ka seda, et kalliskivid mr. Dimble'i käest olid ära varastatud? Küllap siis mõned kelmid tegid endale järelduse, et kalliskivid on Claire Hallis.

Ajalehtedest lugesid nüüd kelmid, et sir Elroyd oli haigestunud. Siis ehk tekkiski neil plaan, et varastavad sir Elroydi päise-päeva ajal oma lossist.

Ja mida lootsid kelmid sellega kätte saada? Kas arvasid nad, et saavad pool-mõistuseta sir Elroydi käest midagi teada? See oli asjata lootus. Parimad arstid ei osanud sir Elroydi tuua mõistusele, vaevalt suutsid seda teha kelmid. Või kavatsesid nad tungida Claire Halli pärast Horle röövimist? Röövimine ise polnud ju kuigi raske. Kelmidel oli lossi juures kindlasti valve. Kui sir Elroyd jäi üksi parki ja eemaldus maja juurest, siis tormasid mõned kelmid talle kallale ja vedasid lähedusse ootavasse autosse. Paarikümne sekundi kestel oli see kõik sooritatud.

Eestimaa Trükitöö A.-S. (end. J. H. Gressel) Tallinnas, Rataskaewu 10.